

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA  
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE  
CATEDRA DE ISTORIA FILOSOFIEI ANTICE ȘI MEDIEVALE**

**TEZĂ DE DOCTORAT  
REZUMAT**

**COORDONATOR ȘTIINȚIFIC  
Prof. Univ. Dr. LIVIU-PETRU ZĂPÂRTAN**

**Drd. ANCHEȘ DIANA-IONELA**

**CLUJ-NAPOCA  
2010**



**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI” CLUJ-NAPOCA  
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE  
CATEDRA DE ISTORIA FILOSOFIEI ANTICE ȘI MEDIEVALE**

**MEDIEREA ÎN VIAȚA SOCIAL-POLITICĂ  
REZUMAT**

**COORDONATOR ȘTIINȚIFIC  
Prof. Univ. Dr. LIVIU-PETRU ZĂPÂRȚAN**

**Drd. ANCHEȘ DIANA-IONELA**

**CLUJ-NAPOCA  
2010**



## CUPRINS

<b>CUPRINS.....</b>	<b>2</b>
<b>Cap. I. Conflictul în viața socială.....</b>	<b>4</b>
1. Introducere.....	4
2. Conflictul în viața socială.....	6
2.1. Concepții despre raporturile dintre conflict și societate.....	7
2.2. Teorii ale conflictului.....	8
2.3. Tipologia conflictului.....	10
2.4. Câmpul conflictului.....	18
2.5. Analiza dinamicii conflictului.....	20
2.6. Etapele conflictului.....	21
2.7. Soluționarea conflictelor.....	22
2.8. „Harta” conflictului.....	27
3. Negocierea.....	39
3.1. Negocierea și conflictul.....	39
3.2. Importanța comunicării în procesul negocierii.....	46
4. Medierea – „Justiția elegantă”.....	51
4.1. Considerații teoretice. Conceptul de mediere.....	51
4.2. Comunicarea în procesul medierii.....	59
4.3. Co-medierea.....	61
5. Concilierea.....	62
6. Arbitrajul.....	63
<b>Cap. II. Cultura medierii.....</b>	<b>66</b>
1. Evoluția istorico-filosofică a instituției medierii.....	66
2. Statele cu tradiție în domeniul medierii.....	90
3. „Morfologia” medierii.....	97
3.1. Formele medierii.....	97
3.2. Strategii și tactici de mediere.....	101
3.3. Folosirea legii în mediere.....	110
3.4. Medierea la distanță.....	111
3.5. Contractul de mediere.....	111
3.6. Folosirea experților sau a consilierilor în procesul medierii.....	112
3.7. Stadiile medierii.....	113
3.8. Eficiența medierii.....	123
4. Mediatorul.....	125
4.1. Principiile de bază ale instituției mediatorului.....	127
4.2. Rolul mediatorului.....	131
4.3. Preocuparea părților implicate în conflict pentru propria imagine.....	133
4.4. Calitățile mediatorului.....	134
5. Avantajele medierii.....	138
<b>Cap. III. Prezența medierii în viața social-politică internă.....</b>	<b>142</b>
1. Medierea în viața socială internă.....	143
1.1. Managementul conflictelor de muncă.....	143
1.2. Medierea comercială.....	146
1.3. Medierea în viața de familie.....	148
1.4. Medierea în educație.....	159

1.5. Medierea culturală.....	166
1.6. Medierea penală.....	171
1.7. Instituția medierii și securitatea socială – medierea socială sau medierea comunitară.....	181
1.8. Medierea divină.....	190
2. Prezența medierii în viața politică internă.....	192
2.1. Scurte considerații privind medierea politică.....	192
2.2. Cooperarea tripartită în România.....	194
2.3. Medierea în dreptul român al muncii.....	195
2.4. Președintele României – Mediator.....	196
2.5. Legea medierii în România.....	198
<b>Cap. IV. Prezența medierii în relațiile internaționale.....</b>	<b>204</b>
1. Conflictele internaționale.....	204
1.1. Modurile pașnice de reglementare a conflictelor internaționale.....	205
A. Proceduri de reglementare pașnică a conflictelor exterioare organizațiilor internaționale.....	206
B. Proceduri de reglementare pașnică a conflictelor în cadrul unei organizații internaționale.....	211
1.2. Modurile ne-pașnice de reglare a conflictelor internaționale.....	215
2. Medierea internațională.....	217
2.1. Noțiune.....	217
2.2. Terțul – Mediator.....	219
2.3. Strategiile mediatorului internațional.....	222
2.4. Funcțiile mediatorului.....	225
2.5. Condițiile medierii internaționale.....	226
2.6. Cine sunt Mediatorii internaționali?.....	238
2.7. Medierea crizelor internaționale.....	249
2.8. Cazuistică.....	260
2.9. Managementul conflictelor în organizațiile internaționale.....	268
3. Medierea în dreptul comunitar.....	268
4. Medierea disputelor comerciale internaționale.....	270
<b>CONCLUZII.....</b>	<b>272</b>
<b>BIBLIOGRAFIE.....</b>	<b>299</b>

**Cuvinte cheie:** medierea, conflictul, negocierea, concilierea, arbitrajul, cooperarea tripartită, mediatorul, comunicarea, co-medierea, „harta” conflictului, criza internațională, relații internaționale, dreptul comunitar.

## REZUMAT

### Medierea în viața social-politică

*„Medierea civică este probabil cea mai mare aventură socială a secolului nostru, garanția umanității: caracterul etic al comunicației”.<sup>1</sup>*

*Michèle Guillaume-Hofnung*

Tema prezentei lucrări o constituie „medierea în viața social-politică”. Primul capitol al lucrării este structurat în două părți: conflictul în viața socială și modalități pașnice de rezolvare a conflictului. Natura conflictuală a omului, în ceea ce privește sine-le, dar și natura sociabilă a acestuia, în ceea ce-i privește pe ceilalți au stat la baza descrierii concepțiilor despre raporturile dintre conflict și societate. În doctrină au fost analizate numeroase metode de rezolvare a conflictelor<sup>2</sup>. Dintre acestea am considerat că cele mai importante sunt: negocierea, medierea, concilierea și arbitrajul. În demersul nostru, negocierea ocupă locul cel mai important pentru că deși nu constituie tema principală a lucrării, aceasta îndeplinește, la o analiză mai amănunțită, atât funcția de specie – în sensul că din negociere s-au dezvoltat toate celelalte genuri: mediere, conciliere, arbitraj, căci la baza oricăruia dintre acestea stă negocierea -, cât și funcția de gen – întrucât fiecare dintre acestea înglobează negocierea, ca etapă esențială în cursul procesului de mediere, de conciliere și respectiv de arbitraj. Mai mult decât atât, în literatura de specialitate există numeroase definiții date medierii, prin prisma conceptului de negociere.<sup>3</sup>

În opinia exprimată de David Richbell, medierea este o formă mai structurată de negociere. Aceasta este o procedură voluntară, cu excepția cazului în care recursul la aceasta nu a fost prevăzut printr-un contract. Medierea se desfășoară într-un cadru flexibil, în care mediatorul, în sesiuni reunite sau separate, ajută părțile să clarifice problemele cheie și să-și construiască acordul.<sup>4</sup> Acland definește medierea prin raportare la conflict. Văzând conflictul ca: problemă ce trebuie rezolvată; ca situație neplăcută din care se caută ieșire; ca situație stresantă, riscantă și costisitoare pentru toți cei implicați; medierea este înfățișată ca o negociere asistată de un mediator, în cadrul unor întâlniri

---

<sup>1</sup> Michèle Guillaume-Hofnung, *La Médiation*, „*Que sais-je?*”, 4e édition, PUF, Paris, (1995) 2007, p. 125.

<sup>2</sup> A se vedea spectrul rezolvării conflictelor întocmit de David Richbell, *Mediation of Construction Disputes*, Blackwell Publishing, Oxford, 2008, p. 18.

<sup>3</sup> David Richbell, op. cit.; Barbara Ashley Phillips, *The Mediation Field Guide. Transcending Litigation and Resolving Conflicts in Your Business or Organization*, Jossey-Bass, San Francisco, 2001, p. xiv; Arnaud Stimec, *La Médiation en entreprise, Faciliter le dialogue, Gérer les conflits, Favoriser la coopération*, 2e édition, Dunod, Paris, (2004) 2007, p. 3; Katherine E. Stoner, *Divorce Without Court. A Guide to Mediation and Collaborative Divorce*, 1<sup>st</sup> edition, Ed. Nolo, Berkeley, 2006, p. 2; A.F. Acland, *A Sudden Outbreak of Common Sense: Managing Conflict through Mediation*, Hutchinson, Londra, 1990, p. 8.

<sup>4</sup> David Richbell, op. cit., pp. 19-20.

separate sau comune, care îi reunesc pe cei implicați în conflict pentru: reducerea ostilităților și stabilirea unei comunicări eficiente, asistarea părților să înțeleagă nevoile și preocupările adversarilor, punerea de întrebări care să scoată la iveală adevăratele interese ale fiecărei tabere, ridicarea și clarificarea problemelor acoperite printr-o rezolvare inadecvată, asistarea părților la dezvoltarea și comunicarea noilor idei, ajutarea la formularea propunerilor în termeni acceptabili, moderarea cererilor nerealiste, testarea receptivității față de noile propuneri, ajutarea la conturarea unor proiecte de acorduri care să rezolve problemele curente, să salvgardeze relațiile dintre părți și să anticipeze nevoile viitoare.<sup>5</sup>

Scriitorii americani Baruch Bush și Folger au definit medierea ca fiind „un proces informal în care un terț neutru, fără putere de a-și impune soluția, ajută părțile aflate în conflict să ajungă la un acord reciproc acceptabil”. Autorii sunt de părere că există patru teorii diferite despre mediere care influențează definirea și punerea în practică a acesteia: *teoria satisfacției*, *teoria justiției sociale*, *teoria transformării* și *teoria opresiunii*. Primele trei sunt de natură pozitivă, ultima este negativă. Satisfacția ține de faptul că medierea este o unealtă puternică de satisfacere a nevoilor umane, punând în lucru o soluție rapidă, eficientă și ieftină a conflictului.<sup>6</sup> Justiția socială ține de faptul că medierea poate uni indivizii în cadrul unor comunități puternice.<sup>7</sup> În ceea ce privește transformarea, aceasta este capacitatea medierii de a transforma calitatea interacțiunii conflictuale, astfel încât conflictul consolidează atât relația dintre părți, cât și societatea din care acestea fac parte. Caracterul opresiv al medierii, pornește de la ideea că, în ciuda intențiilor bune care stau la baza acesteia, ea s-a dovedit a fi „un instrument periculos de sporire a puterii statului asupra individului, și a puterii celui puternic asupra celui slab”.<sup>8</sup> La baza acestei idei stă preocuparea că informalitatea și consensualitatea procesului pot duce la folosirea medierii ca alternativă ieftină și expeditivă la procesul legal formal, negând astfel părților (de obicei celor săraci) accesul beneficiilor garantate de instanța de judecată și de legislația privind protecția drepturilor omului.<sup>9</sup>

O atenție deosebită a fost acordată și comunicării, atât în cadrul negocierii, cât și în procesul medierii. Aceasta pentru că, așa cum arată și Dipankar Sinha, comunicarea este un proces al

---

<sup>5</sup> A.F. Acland, *A Sudden Outbreak of Common Sense: Managing Conflict through Mediation*, Hutchinson, Londra, 1990, pp. 8-18.

<sup>6</sup> R. A. Bush Baruch, J. P. Folger, *The Promise of Mediation: The transformative approach to conflict*, Jossey Bass, San Francisco, 2005, p. 8; P. Fisher, W. Ury, *Getting to Yes: Negotiating Agreement Without Giving In*, Houghton Mifflin, Boston, 1981.

<sup>7</sup> Printre susținătorii acestei rolului medierii în justiția socială se numără și C.M. Moore, *Why do we mediate?*, în J. P. Folger, T. S. Jones (edit.), *New directions in mediation: Communication research and perspectives*, Sage, California, 1994.

<sup>8</sup> R. A. Bush Baruch, J. P. Folger, *op. cit.*, pp. 13-15.

<sup>9</sup> Hilary Cremin, *Peer Mediation*, Open University Press, Berkshire, 2007.



negocierii<sup>10</sup>, și implicit și al medierii. Lawrence Grossberg, Ellen Wartella și D. Charles Whitney<sup>11</sup> sunt de părere că în relația sa cu medierea, comunicarea încorporează anumite sensuri date termenului de mediere: reconciliere, diferența dintre realitate și imaginea interpretării acesteia; spațiul de interpretare dintre subiect și realitate și conexiunea care creează circuitul comunicării sensurilor. Având în vedere că una dintre funcțiile principale ale medierii este aceea de a construi relații între părți, împărtășim, alături de N. P. Meierding, opinia potrivit căreia comunicarea este „inima și sufletul”<sup>12</sup> procesului de mediere. Referirile la comunicare nu se limitează la prezentarea importanței acesteia în cadrul celor două modalități de soluționare pașnică a diferendelor descrise pe scurt în primul capitol, ci se regăsesc pe tot parcursul lucrării, mai ales în subcapitolele dedicate morfologiei medierii, mediatorului, tipurilor de mediere, dar și în ultimul capitol referitor la medierea internațională.

Ultima parte a primului capitol tratează co-medierea, concilierea și arbitrajul. Aceasta cu atât mai mult cât, am dorit să înlăturăm orice confuzii care ar putea fi făcute între acestea și mediere. Interesul pentru prezentarea co-medierii, se justifică prin noutatea termenului. Raportat la acest aspect, s-a impus definirea acesteia, prezentarea diferențelor față de mediere, dar și a avantajelor pe care le prezintă folosirea co-medierii. Spre deosebire de co-mediere, concilierea nu reprezintă o noutate. Amintim, în acest context, faptul că până nu de mult, termenii de conciliere și mediere erau interschimbabili, iar în prezent, unii autori încă susțin ideea că aceștia sunt sinonimi. Ideea care se desprinde din prezenta lucrare, raportat la această modalitate pașnică de soluționare a diferendelor, este aceea că cei doi termeni se diferențiază, atât prin calitatea în care intervine terțul, cât și prin atribuțiile acestuia în cadrul procesului de conciliere, dar și prin natura diferendelor în care acesta intervine, concilierea fiind specifică medierii în sistemul sanitar, la locul de muncă, dar mai ales în comerțul internațional.<sup>13</sup> Nu în ultimul rând, analizarea succintă a arbitrajului se fondează pe faptul că acesta se află la limita dintre căile extrajudiciare de soluționare a conflictelor și cele judiciare. Având în vedere faptul că arbitrajul s-a bucurat de numeroase abordări în literatura de specialitate, lucrarea de față nu își propune o analiză amănunțită a arbitrajului, ci doar enumerarea avantajelor

---

<sup>10</sup> Dipankar Sinha, *Information Society as if Communication mattered: The Indian state revisited*, în Bernard Bel, Jan Brouwer, Biswajit Das, Vibodh Parthasarathi, Guy Poitevin (edit.), *Communication Processes*, vol. 1 – Media and Mediation, Sage, New Delhi, Thousand Oaks, Londra, 2005, p. 138.

<sup>11</sup> Lawrence Grossberg, Ellen Wartella, D. Charles Whitney, *Media Making: Mass Media in a Popular Culture*, Sage, Thousand Oaks, 1998, p. 15.

<sup>12</sup> Nina R. Meierding, *Managing the Communication Process in Mediation*, în Jay Folberg, Ann L. Milne, Peter Salem (edit.), *Divorce and Family Mediation. Models, Techniques, and Applications*, The Guilford Press, New York, Londra, 2004, p. 225.

<sup>13</sup> Adam Gersch, *Introduction*, în Irvine S. Gersch, Adam Gersch (edit.), *Resolving Disagreement in Special Educational Needs. A practical guide to conciliation and mediation*, Routledge Falmer, Londra, New York, 2003, pp. 5-6; David Richbell, *op. cit.*, p. 19; Jeswald W. Salacuse, *The global negotiator. Making, Managing and Mending Deals around the World in the Twenty-First Century*, Palgrave MacMillan, New York, 2003, p. 262.

acestei proceduri, precum și definirea celor două forme hibride care au luat naștere în practică între arbitraj și mediere: „Med-Arb” și respectiv „Arb-Med”.

Capitolul doi, intitulat „Cultura medierii”, este consacrat unei abordări teoretice a medierii. În continuarea raționamentului început în capitolul precedent, se impunea prezentarea evoluției istorico-filosofice a medierii, din antichitate și până în prezent. Dintre personalitățile care și-au pus amprenta asupra medierii, ne-am referit cu precădere la Platon, Aristotel, Epicur și Cicero – în Antichitate, Sfinții Augustin și Toma de Aquino – în Evul Mediu, M. de Montaigne, La Rochefoucauld, La Bruyere, I. Kant – în epoca modernă. O atenție deosebită a fost acordată concepțiilor elaborate de Guido Calogero – asupra dialogului dintre oameni, dar și dintre popoare și culturi, în cadrul căreia filosoful propune soluția originală a pluralității culturilor în unitatea civilizației moderne și contemporane, pe baza „legii dialogului” -; Martin Buber – asupra filosofiei dialogului și a revelației, și în care dialogul găsește manifestarea sa cea mai înaltă în raportul teandric, adică în raportul dintre Eu și Dumnezeu -; Lévinas – care se caracterizează printr-o deschidere programată față de problemele aproapelui și față de alteritate; în filosofia lui Lévinas despre Celălalt, se află unul dintre fundamentele teoretice ale multiculturalismului, ale cunoașterii că raporturile dintre culturi, ca și cele dintre indivizi, sunt raporturi între diverși, și drept urmare trebuie recunoscute, valorificate și apărate -; J.-F. Six și V. Mussaud – potrivit cărora, medierea este un tip de relație socială numai în măsura în care este privită ca intervenind în condiții de respect pentru identitatea actorilor sociali care au o „consistență proprie, o valoare proprie, născută dintr-o construcție și dintr-o istorie”<sup>14</sup> -; dar și de L.-P. Zăpârțan – în viziunea căruia, spiritul european s-a construit atât pe rădăcina de cultură oferită de filosofia antică greacă, în care accentul cade pe ideea de viață social-politică construită pe valori „eternă” – cum le numea D.D. Roșca -, cât și pe cea oferită de filosofia romană, care cultiva ideea de drept și de împlinire complexă a ființei umane.<sup>15</sup>

Medierea este legată de conceptul de umanism, dar în mod paradoxal și de declinul acestuia înregistrat în secolul al XX-lea. Aceasta își are bazele în abilitatea ființelor umane de a găsi soluții la problemele proprii, fără a recurge la forme de autoritate extremă sau la idei religioase despre bine și rău. Din acest punct de vedere, medierea este ultimul mod uman de rezolvare a conflictelor, bazat pe o viziune optimistă asupra naturii umane. Această viziune despre om a atins apogeul în secolul al XIX-lea, fiind exprimată de Locke, Comte, Nietzsche, etc. Epoca modernă și renașterismul s-au remarcat printr-o preocupare accentuată pentru „umanism” , continuând preocupările din Antichitate și Evul Mediu. În secolul al XV-lea acesta a fost asociat ideilor renașteriste despre

---

<sup>14</sup> Jean-François Six, Véronique Mussaud, *Médiation*, Seuil, Paris, 2002, p. 35.

<sup>15</sup> Liviu-Petru Zăpârțan, *Mecanisme și politici ale integrării europene, note de curs*, Univ. „Babeș-Bolyai”, Facultatea de Drept, 2005.

învățare.<sup>16</sup> Iluminismul, cu ideile sale despre rațiune, știință, respect pentru umanitate, și-a continuat misiunea și în secolul al XIX-lea prin intermediul umanismului. În secolul al XX-lea se poate observa o erodare a optimismului secolului al XIX-lea. Marx, Freud și Darwin au plasat subiectul uman în centrul universului, relevând dependența acestuia de legi și de structuri exterioare. Lumea modernă a cunoscut capitalismul industrial și progresul științific uriaș, însă odată cu acestea și Auschwitz, amenințarea unui război nuclear, ororile nazismului și ale stalinismului, neo-colonialismul, euro-centrismul, rasismul, încălzirea globală și foametea din Lumea a Treia. Astfel, dacă secolul al XIX-lea a fost martor la „moartea lui Dumnezeu”, secolul al XX-lea este martor la „moartea omului”.<sup>17</sup>

Jean-Paul Sartre a pus sub semnul întrebării bazele umanismului modern, fiind de părere că nu există o umanitate abstractă care să lucreze pentru împlinirea naturii proprii. Sine-le este ceea ce se construiește prin acțiuni. Însă cel mai susținut atac asupra umanismului se găsește în scrierile structuraliștilor. Structuralismul a apărut în cea de-a doua jumătate a secolului al XX-lea, devenind unul dintre cele mai populare moduri de abordare a limbajului, a culturii și a societății. În literatura de specialitate a devenit clar faptul că „adoptarea abordării structuraliste fie în lingvistică, fie în antropologie ... aduce cu sine importante implicații filosofice. Acest fapt subminează viziunea asupra limbajului ca reprezentare transparentă a unei realități obiective: nu natura lumii este cea care determină conceptele, ci este tocmai invers”.<sup>18</sup> Acest fapt subminează la rândul său toate doctrinele metafizice despre posibilitatea cunoașterii absolutului.<sup>19</sup> În opinia exprimată de H. Cremin, implicațiile structuralismului pentru mediere sunt clare. Jurisdicția tradițională s-a bazat pe ideea narativului unificat, legitimat de istorie și înrădăcinat în autoritatea înțelepciunii și a binelui fiecărei generații. Justiția pentru toți, cel puțin teoretic, a fost aspirația profesiilor legale. Însă într-o lume conturată de discursuri puternice ce depășesc controlul indivizilor sau al grupurilor, caracterizată de fragmentare și complexitate, adevărul și dreptatea sunt concepte relative. Mediarea oferă soluții locale unor anumite dispute, facilitând procesul în care părțile pot găsi soluții care să fie „suficient de bune” raportat la punctele de referință ale acestora. În mod paradoxal, B. Bush și Folger au scos în evidență că acest fapt poate duce la transformarea felului în care este perceput conflictul, însă nu pentru a sugera că medierea își are bazele în vreo viziune despre natura umană.<sup>20</sup>

Habermas a considerat necesară integrarea aspectelor normative ale reflecției filosofice în realizările științelor sociale. Autorul a fost calificat ca fiind depășit de considerațiile lumii post moderne, întrucât deși acesta recunoaște pluralitatea societății moderne, vede totuși situațiile de

---

<sup>16</sup> T. Davies, *Humanism*, Routledge, London, 1997.

<sup>17</sup> Hilary Cremin, *Peer Mediation*, op. cit., pp. 23-24.

<sup>18</sup> E. Matthews, *Twentieth century French philosophy*, Oxford University Press, Oxford, 1996.

<sup>19</sup> Hilary Cremin, *Peer Mediation*, op. cit., p. 25.

<sup>20</sup> *Ibidem*, p. 26; R. A. Bush Baruch, J. P. Folger, op. cit., Jossey Bass, San Francisco, 2005.

discurs ideal ca necesitând un consens pentru justificarea epistemică.<sup>21</sup> Atât Habermas, cât și Derrida au văzut în intervenția terțului prin intermediul dreptului internațional și a organizațiilor internaționale, cheia răspunsului la terorismul global.<sup>22</sup> Intervenția terțului, răspunsurile la scară mică la injustiții concrete, încercările de a găsi soluții care nu se doresc a fi adevăruri obiective sau universale, pluralismul și acțiunile locale sunt legate de teoria și practica medierii. Medierea nu este întotdeauna potrivită, dar este un răspuns apt și proporțional multor conflicte care se ridică în aceste timpuri complexe și fragmentate. Citându-l pe Heidegger, Derrida sugerează că un umanism care depinde de o anumită concepție despre „esența omului” este potrivit adevăratei umanități. „Devenim cu adevărat umani prin mediere, ..., prin recunoașterea în primul rând a noastră în relația cu adevărul ființării, în armonie cu ființarea ca întreg”.<sup>23</sup>

În literatura de specialitate se susține că teoria medierii datorează mult operei lui J. F. Six, care îi prezervă amploarea și îi pune în evidență toate fațetele: „O definiție generală a medierii trebuie să țină seama că există patru tipuri de mediere, primele două destinate nașterii sau renașterii unei legături, celelalte două destinate abordării conflictului”.<sup>24</sup> În opinia autorului, există o „mediere creatoare” care are ca scop crearea de legături noi între persoane sau grupuri; o „mediere înnoitoare” care reactivează legăturile existente; o „mediere preventivă” care are ca scop împiedicarea izbucnirii conflictelor; și o „mediere curativă” al cărei obiectiv este acela de a ajuta părțile în conflict să găsească o soluție. Prin urmare, există două forme ale medierii: medierea în afara oricărui conflict și medierea conflictuală. Aceasta din urmă are la rândul său două componente: medierea diferențelor și medierea diferendelor. În ceea ce privește medierea diferențelor trebuie să luăm în calcul faptul că diferențele sunt baza oricărei construcții sociale. Legătura socială nu se creează instantaneu, ci prin intermediul medierii de către un element terț, obiect sau ființă, dar mai ales prin limbaj. La rândul său, medierea diferendelor are loc în domeniul conflictelor pentru prevenirea acestora sau pentru rezolvarea lor. În afara oricărui conflict, medierea poate crea legături inexistente până atunci sau le poate restabili pe cele existente: prima este creatoare, cea de-a doua este înnoitoare. Prima construiește țesutul social, cealaltă umple lacunele acestuia.<sup>25</sup> J. F. Six și V. Mussaud disting două finalități esențiale ale medierii: conflictul și relațiile. Scopul medierii este acela de a găsi soluții la probleme, la disfuncționalități, la diferende, adică la conflicte. În îndeplinirea celei de-a doua finalități, medierea nu aduce soluții, ci creează legături și formează prietenii.<sup>26</sup>

---

<sup>21</sup> E. Matthews, *op. cit.*, pp. 168-169.

<sup>22</sup> Hilary Cremin, *Peer Mediation, op. cit.*, p. 28.

<sup>23</sup> E. Matthews, *op. cit.*, p. 175.

<sup>24</sup> Jean- François Six, *Le temps des médiateurs*, Seuil, Paris, 1990, p. 164.

<sup>25</sup> Michèle Guillaume-Hofnung, *op. cit.*, pp. 68-70.

<sup>26</sup> Jean-François Six, Véronique Mussaud, *op. cit.*, pp. 22- 28.

În acest context, nu este de mirare că medierea constituie un concept major care se află în toate dicționarele de filosofie. Pornind de la faptul că rădăcinile medierii se întind în multe culturi și religii ale lumii, „aceasta datând de o veșnicie”, Hilary Cremin este de părere că medierea, privită ca formă de rezolvare a conflictelor este depășită.<sup>27</sup> Medierea a cunoscut o practică largă în Asia și Africa, ca metodă tradițională de rezolvare a conflictelor. Popularitatea acesteia s-a extins în SUA în anii 70, iar de acolo în Australia, Canada și apoi în Europa. Ceea ce diferențiază medierea de celelalte moduri de soluționare a conflictelor sunt caracterul său neutru, facilitar, voluntar și natura informală a acesteia. Acestea sunt elemente care au puterea de a transforma un conflict într-o relație umană. Datorită evoluției pe care a cunoscut-o medierea în decursul timpului, definițiile acestui concept în literatura de specialitate au rămas într-o formă necristalizată, fiind de multe ori contestate. Nimeni însă nu contestă potențialul social, practic și transformator al acesteia. În literatura de specialitate s-au conturat diverse forme ale medierii.

Înainte de a trece la prezentarea evoluției medierii în unele state ale lumii, am considerat că se impune abordarea tematicii în cadrul complexului „justiție formală-informală”, reprezentând de fapt evoluția pe care medierea a înregistrat-o de-a lungul timpului în practică, de la informal la formal, evoluție care pare a se adânci tot mai mult într-un cadru formal, prin monopolul pe care avocații îl au asupra practicii soluționării disputelor. Oscilarea medierii în cadrul complexului „justiție formală-informală” poate fi ușor observat și în prezentarea evoluției medierii în unele dintre cele mai importante state cu tradiție în acest sens, respectiv SUA – în cadrul căreia statele americane s-au obligat să sprijine medierea, recunoscând statutul acesteia și asigurând un sistem de înregistrare a acordurilor obținute prin intermediul medierii; Marea Britanie – unde în urma reformei Woolf (1999), instanța de judecată este considerată ca fiind un „ultim mecanism” de rezolvare a disputelor, iar medierea a devenit principala modalitate de rezolvare a acestora; Franța – unde medierea s-a lansat în domeniul întreprinderilor, apoi a penetrat justiția penală, constituind o „alternativă” la urmărirea penale, și cunoscând o adevărată evoluție în sectorul familial; Germania – unde medierea a fost implementată prin intermediul programelor finanțate de stat în vederea implementării metodelor democratice de gândire; China – unde la baza adoptării medierii a stat etica confucianismului, dar și istoria sistemului legal chinez; și Israel – unde medierea era metoda preferată de rezolvare a conflictelor.

Subcapitolul intitulat „Morfologia” medierii este unul teoretic și vine să completeze „Cultura medierii” prin înfățișarea pe larg a formelor medierii, privite din două perspective. Dintr-o perspectivă exprimată în literatura de specialitate face distincție între:<sup>28</sup> *medierea transformatoare* –

---

<sup>27</sup> Hilary Cremin, *Peer Mediation*, op. cit., p. 7.

<sup>28</sup> J. Lande, *Toward more sophisticated mediation theory*, Journal of Dispute Resolution, nr. 2, 2000, pp. 322–323; L. Riskin, *Mediator orientations, strategies, techniques*, Alternatives, nr. 12, 1994, p. 111; Bernard Mayer, *Facilitative*

care oferă părților implicate în conflict un cadru nou de conciliere pentru o mai bună înțelegere a disputelor care se pot răspândi în societate dacă indivizii nu manifestă compasiune în relațiile dintre ei; *medierea facilitară* – care se axează pe dialog și pe comunicarea necontradictorie; și *medierea evaluativă* – care se concentrează pe rezolvarea conflictelor, astfel încât să se evite supraaglomerarea instanțelor de judecată. Din altă perspectivă<sup>29</sup>, se face distincție între *medierea contractuală* – în care cadrul procesului de mediere este prestabilit printr-un anumit set de reguli; și *medierea emergentă* – în care cadrul medierii este unul ambiguu și nedelimitat de reguli anterioare conflictului. Având în vedere că strategiile și tacticile de mediere reprezintă cele mai importante aspecte ale activității de mediere, acestora li s-a acordat o atenție deosebită în cuprinsul „Morfologiei” medierii. Ținând însă cont de faptul că literatura de specialitate nu este unitară în acest sens, s-a impus clasificarea strategiilor și tacticilor de mediere după diverse criterii amintite în literatura de specialitate. S-a impus de asemenea stabilirea tehnicilor de mediere utilizate în cadrul procesului de mediere, dar și a factorilor care influențează decizia mediatorului de a le alege. O atenție deosebită a fost acordată modelelor de stadii ale medierii identificate în doctrina dedicată acestora. Raportat la modelele prezentate, ne-am raliat teoriei potrivit căreia medierea parcurge cinci stadii ale medierii:<sup>30</sup> *pregătirea, deschiderea, explorarea, negocierea și închiderea*, pentru că orice alte stadii suplimentare țin de unul sau altul dintre acestea.

Alte aspecte relevante în demersul nostru le-au constituit aspectele referitoare la folosirea legii în mediere, la înfăptuirea medierii la distanță, la prestabilirea cadrului procesului de mediere prin contractul de mediere, dar și cele referitoare la folosirea experților și a consilierilor în procesul de mediere. Raportat la folosirea legii în mediere, amintim că drepturile omului îi furnizează medierii un cadru juridic solid, atât prin Declarația din 1789, cât și prin Declarația universală din 1948. Art. 1 din Declarația universală stabilește „*demnitatea umană*” ca fundament al drepturilor omului. Drepturile omului au la bază și principiile stabilite de Consiliul Europei: „Universalitatea

---

*Mediation*, în Jay Folberg, Ann L. Milne, Peter Salem (edit.), *Divorce and Family Mediation. Models, Techniques, and Applications*, The Guilford Press, New York, Londra, 2004, pp. 30-33; Robert A. Baruch Bush, Sally Ganong Pope, *Transformative Mediation. Changing the Quality of Family Conflict Interaction*, în Jay Folberg, Ann L. Milne, Peter Salem (edit.), *Divorce and Family Mediation. Models, Techniques, and Applications*, The Guilford Press, New York, Londra, 2004, pp. 59-60; L. Randolph Lowry, *Evaluative Mediation*, în Jay Folberg, Ann L. Milne, Peter Salem (edit.), *Divorce and Family Mediation. Models, Techniques, and Applications*, The Guilford Press, New York, Londra, 2004, pp. 73-74; L. L. Riskin, *Understanding mediators' orientations, strategies and techniques: A grid for the perplexed*, Harvard Negotiation Law Review, nr.1,1996, pp. 7-51; L. Randolph Lowry, *Evaluative Mediation*, în Jay Folberg, Ann L. Milne, Peter Salem (edit.), *Divorce and Family Mediation. Models, Techniques, and Applications*, The Guilford Press, New York, Londra, 2004, pp. 80-84.

<sup>29</sup> D. G. Pruitt, P. J. Carnevale, *Negotiation in social conflict*, Open University Press, Buckingham, 1993; J. Z. Rubin, *Experimental research on third-party intervention in conflict: Toward some generalization*, Psychological Bulletin, 87, 2, 1980, p. 379; Ștefan Boncu, *Negocierea și Medierea, Perspective psihologice, Institutul European, Iași, 2006*, p. 182; A. Kruse, *Third-party roles in conflict management*, Training and Development, 49, 5, 1995, pp. 74-77; H. Elkiss, *Alternatives to arbitration: Are unions ready for change?*, Labor Law Journal, 49, 1997, p. 686; Paula James, *The Divorce Mediation Handbook : Everything You Need to Know*, John Wiley & Sons, Inc., Jossey-Bass Publishers, San Francisco, 1997, p. 32.

<sup>30</sup> David Richbell, *op. cit.*, pp. 41-43; Ștefan Boncu, *op. cit.*, p. 191; Katherine E. Stoner, *op. cit.*, pp. 265-266.

drepturilor omului - care rezultă din demnitatea egală a indivizilor; indivizibilitatea - drepturile omului formează un întreg, fie că sunt politice sau sociale; doar atunci când toate drepturile sunt reunite omul poate trăi în demnitate; solidaritatea - apărarea colectivă și solidară a drepturilor celorlalți. Doar prin altruism devenim umani”. Medierea se referă în mod special la solidaritate și altruism. O comunicare etică între indivizi este elementul constitutiv al exigenței democratice contemporane. De asemenea, medierea în societatea contemporană presupune o atitudine cetățenească față de locul individului în societate și față de politica esenței acestuia. Marcel Gauchet remarca faptul că unul dintre paradoxurile declarației care plasa societatea civilă în dependență față de stat, se datorează incapacității acesteia de a se disocia de acesta din urmă.<sup>31</sup> Medierea are o existență independentă de stat datorită dinamismului său civic. La rândul său, dreptul încadrează medierea ca pe orice altă activitate umană. Medierea trebuie să respecte dreptul. Între drept și mediere trebuie să existe complementaritate, iar nu concurență. Medierea nu poate să intervină decât în acele domenii în care justiția statului nu poate să intervină fără a încălca regulile de ordine publică. Medierea nu se poate substitui intervenției justiției. De asemenea, medierea nu poate să se fondeze pe soluții ilegale chiar și atunci când părțile sunt de acord cu astfel de soluții.<sup>32</sup> Demersul nostru referitor la „Morfologia” medierii este finalizat printr-o scurtă prezentare a eficienței procesului de mediere.

În subcapitolul intitulat „Mediatorul” sunt tratate aspecte referitoare la principiile care stau la baza instituției mediatorului – care nu sunt altceva decât principiile fundamentale ale medierii: *principiul libertății părților*, al *neutralității și imparțialității mediatorului*, al *responsabilității procesului*, al *confidențialității și al secretului profesional și principiul independenței mediatorului* -; la rolul mediatorului în procesul medierii; aspecte referitoare la preocuparea părților implicate în conflict pentru propria imagine, dar și la calitățile pe care trebuie să le posede un mediator de succes. Includerea instituției mediatorului în cuprinsul „Culturii medierii” se justifică prin faptul că, în opinia noastră, tot ceea ce ține de acesta nu reprezintă altceva decât conturarea în întregime a procesului de mediere. Așa cum am încercat să evidențiem pe tot parcursul lucrării, medierea are autonomie conceptuală proprie, aceasta nefiind o sub-categorie a unor tehnici de rezolvare extrajudiciară a conflictelor. Medierea este unul dintre conceptele majore ale filosofiei. Medierea nu se reduce la simpla rezolvare a conflictelor.<sup>33</sup>

La nivel global, medierea poate fi definită în primul rând ca *proces de comunicare etică* care are la bază responsabilitatea și autonomia participanților, și în cadrul căruia un terț imparțial, independent, neutru, fără putere decizională sau consultativă, cu excepția autorității ce îi incumbă în

---

<sup>31</sup> Marcel Gauchet, *La Révolution des droits de l'homme*, Gallimard, 1989.

<sup>32</sup> Michèle Guillaume-Hofnung, *op. cit.*, pp. 97-100.

<sup>33</sup> Jean- François Six, *Le temps des médiateurs*, *op. cit.*, p. 144 și următ.

calitatea sa de mediator, favorizează prin intermediul unor întâlniri și discuții confidențiale stabilirea, restabilirea legăturii sociale, prevenirea sau rezolvarea unei situații conflictuale. În acest context, medierea îndeplinește funcția fundamentală de stabilire sau de restabilire a comunicației, iar conflictul nu face parte din definiția globală a medierii, ci prin definiția globală a medierii se permite rezolvarea acestuia. Se constată că de-a lungul timpului medierea are structură și rezultate constante. Se mai constată și faptul că fără terț medierea nu există. Criteriile care stau la baza medierii sunt: *intervenția terțului, independența, neutralitatea și imparțialitatea și absența puterii instituționale a acestuia*. Considerăm că se impun câteva referiri cu privire la fiecare dintre aceste concepte, astfel:<sup>34</sup>

- *Intervenția terțului* constituie trăsătura care face diferența între mediere și negociere sau conciliere. În definițiile date medierii, terțul trebuie să cumuleze numeroase calități precum neutralitatea, independența și lipsa puterii instituționale. Terțul joacă un rol important în numeroase teorii referitoare la trecerea de la raportul dialectic al lui Hegel, la figura terțului imparțial a lui Simmel.<sup>35</sup> Nu orice persoană terță este terț în sensul de mediator. Astfel, dacă terțul întreține o legătură juridică de subordonare sau de reprezentare, cu mediatorul, acesta nu este terț în sensul de mediator, ci ar putea fi un consilier al acestuia.

- *Independența terțului*. Independența terțului trebuie apreciată *in concreto*. În acest scop, aceasta trebuie evaluată în raport de parteneri, de autoritățile tutelare publice sau private, etc. Aprecierea independenței mediatorului se impune în cazul medierii cu necesitate. Absența presiunilor politice, morale sau financiare sunt semne ale independenței mediatorului. Însă mediatorul trebuie să vegheze și la a avea o independență funcțională. De aceea secretul profesional este un element important al independenței acestuia.

- *Neutralitatea și imparțialitatea terțului*. Imparțialitatea terțului privește relația dintre mediator și părți. La rândul său, neutralitatea privește medierea.

- *Absența puterii instituționale a terțului*. Absența constrângerilor din partea unei instituții și libera alegere a părților transformă atitudinea mediatorului într-una activă, constructivă care facilitează găsirea de soluții de către părți. Mediatorul nu are putere, dar are funcția de garant etic al realității comunicării.

Ca activitate umană, medierea se referă la un *sistem de valori*. Referințele sale sunt multiple și de natură filosofică, morală, politică. Filosofia lui Hegel se referă în mod deschis la mediere. Medierea este actul de negociere și de trecere la ceea ce stabilește legătura între subiect și obiect, între timp și eternitate, între finit și infinit. În „Rațiunea istoriei” acesta situează medierea în natura

---

<sup>34</sup> Michèle Guillaume-Hofnung, *op. cit.*, pp. 71-75.

<sup>35</sup> Julien Freund, *Sociologie du conflit*, PUF, Paris, 1983.



umană: „Ca spirit, omul nu este imediat, ci este în mod esențial o ființă care se întoarce în sine”. Această mișcare de mediere este un moment esențial al spiritului. Activitatea sa constă în ieșirea din imediat, negarea acestuia și întoarcerea în sine. Hegel concepe medierea ca relația ideală, recunoscând în aceasta expresia identității între logică și istorie. Pentru Lavelle, „nimeni nu își realizează propria viață singur, ci doar prin medierea altor oameni”, iar Le Senne vede în mediere „motorul gândirii conceptuale”. Etica medierii presupune cunoașterea de sine. La rândul său, comunicarea presupune recunoașterea celorlalți. Transmiterea mesajului nu are sens decât dacă cel care transmite mesajul nu îi recunoaște o valoare simetrică receptorului mesajului său. Medierea implică recunoașterea reciprocă și autonomia partenerilor. Mediatorul este garantul eticii comunicării. Habermas se referă la „etica discursului” refuzând să îl trateze în opoziție cu autoritatea deoarece discursul nu slăbește autoritatea, ci o poate eficientiza. Discursul are la bază recunoașterea valorii celuilalt, fără a-i nega defectele.<sup>36</sup>

Adam Gersch definește medierea ca fiind un proces voluntar, facultativ și confidențial de soluționare a disputelor, prin folosirea unui mediator independent care asistă părțile în vederea ajungerii la un acord negociat. În cadrul acestui proces, mediatorul acționează ca facilitator, iar discuțiile sunt confidențiale și neobligatorii până la momentul în care se ajunge la un acord semnat.<sup>37</sup> Unul dintre avantajele de bază ale medierii este acela că în acordul mediat părțile pot să includă tot ceea ce acestea doresc, în limita legalității, a ordinii publice și a bunelor moravuri. Alături de acest avantaj, în partea finală a capitolului despre „cultura” medierii sunt prezentate pe larg și alte avantaje ale acestui proces. Însă pentru ca medierea să se dovedească a fi un proces avantajos pentru părțile care decid să apeleze la aceasta, trebuie să luăm în considerare îndeplinirea și respectarea tuturor aspectelor care au fost prezentate pe parcursul acestui capitol.

Medierea se practică în diverse feluri, folosind diverse tehnici în diverse sectoare. Spre exemplu, în medierea conflictelor comerciale și de muncă, se obișnuiește ca la începutul procesului toate părțile să aibă o întâlnire scurtă în care să facă declarațiile de deschidere. Ulterior, mediatorul facilitează o „mediere alternativă” cu fiecare dintre părți, în încăperi separate, pentru a proteja confidențialitatea. În medierea în cadrul comunităților locale, procesul de mediere începe de obicei prin vizitarea separată a părților aflate în conflict. Părțile se vor întâlni față în față doar atunci când sunt pregătite să facă acest lucru. Dacă însă acestea refuză categoric să se întâlnească, atunci procesul va continua prin „mediere alternativă”. Medierea în câmpul familial funcționează de o manieră tradițională, prin întâlnirea părților față în față, cu excepția cazurilor de violență domestică. Medierea dintre victimă și atacator este foarte puternică dacă părțile sunt reunite, însă dorința

---

<sup>36</sup> Michèle Guillaume-Hofnung, *op. cit.*, pp. 90-93.

<sup>37</sup> Adam Gersch, *Introduction*, în Irvine S. Gersch, Adam Gersch (edit.), *Resolving Disagreement in Special Educational Needs. A practical guide to conciliation and mediation*, Routledge Falmer, Londra, New York, 2003, p. 6.

victimei este supremă, iar o întâlnire față în față nu se poate face decât dacă toate părțile o doresc și sunt pregătite să-i facă față. Așa cum se observă și în doctrină, există o varietate a oportunităților de formare și de acreditare a mediatorilor, la toate nivelurile și în toate sectoarele. Unele sectoare folosesc în mod tradițional voluntari (medierea în comunitățile locale, medierea educațională, medierea victimă – atacator), altele au angajați plătiți să facă medierea (medierea în câmpul familial, medierea în domeniul medical și uneori medierea victimă – atacator), iar unii mediatorii sunt liber profesioniști.<sup>38</sup>

Percepția asupra originalității profunde a medierii necesită pentru veritabilă sa consolidare crearea de mijloace pentru aplicarea în practică a acesteia. Mediarea contemporană are la bază intervenția terțului, căci în caz contrar nu se poate vorbi decât despre conciliere. În literatura de specialitate se consideră că actualitatea subiectului se manifestă prin însăși utilizarea termenului de „mediere”. În Franța și în Europa în general, definițiile date medierii permit identificarea și aplicarea acesteia în diverse domenii. De asemenea, condițiile de elaborare ale acestora dau un plus de valoare adoptării unanime a lor. Deși formulate în cadrul unui mandat precis, definițiile au fost gândite în unitatea fundamentală a conceptului de mediere pentru a putea fi transpuse în toate sectoarele prin simpla adăugare a adjectivului corespunzător denumirii domeniului la care se referă (ex. mediere socială în definiția dată în cadrul seminarului Uniunii Europene din septembrie 2000; mediere familială în definiția dată de Consiliul Național consultativ francez asupra medierii familiale – 2001-2004). Prezentarea medierii pentru fiecare domeniu în parte nu trebuie să mascheze unitatea fundamentală a conceptului de mediere, singura în măsură să dea sens tuturor domeniilor în care aceasta intervine.<sup>39</sup>

Capitolul trei al prezentei lucrări se referă la intervenția medierii în diversele sectoare ale vieții sociale și politice. Această prezentare este precedată de trecerea succintă în revistă a tuturor tipurilor de mediere care au fost identificate în literatura de specialitate. În strânsă legătură cu prezentarea despre complexul „justiție formală-informală”, s-au identificat trei tipuri de mediere: *medierea voluntară* – adică aceea la care părțile recurg de comun acord, fără vreo intervenție exterioară în sensul orientării părților în acest sens; *medierea judiciară* – care are loc la recomandarea instanței de judecată; și *medierea liberă* – care se distinge atât de medierea voluntară, cât și de cea judiciară prin aceea că nu beneficiază de protecție normativă specială și nu permite obținerea omologării judiciare a acordului încheiat.<sup>40</sup> În strânsă legătură cu scopurile medierii, acelea de a construi și reconstrui relații sau de a aborda un conflict, pot fi distinse patru tipuri de

---

<sup>38</sup> M. Liebmann, *Mediation in context*, Jessica Kingsley Publishers, Londra, 2000.

<sup>39</sup> Michèle Guillaume-Hofnung, *op. cit.*, pp. 3-8.

<sup>40</sup> Pierre-Paul Renson, *La Médiation civile et commerciale. Comme éviter les aléas, le coût et la durée d'un procès*, Anthemis, Belgique, 2010, pp. 14-18.

medierea „creatoare” și medierea „înnoitoare”, respectiv medierea preventivă și medierea curativă.<sup>41</sup> Având în vedere scopul pe care ni l-am propus în prezenta lucrare, anume acela de a prezenta un model teoretic de mediere, încercând astfel să acoperim pe cât posibil toate aspectele relevante legate de acest mijloc pașnic de rezolvare a conflictelor, în prima parte a acestui penultim capitol, am recurs la clasificarea și prezentarea tipurilor de mediere în funcție de domeniile de intervenție ale acesteia. Aceasta cu atât mai mult cu cât, alături de trăsăturile generale pe care trebuie să le respecte orice procedură de mediere, indiferent de domeniul în care intervine, aceasta are și trăsături caracteristice fiecăruia dintre domeniile de intervenție.

Având în vedere ordinea cronologică a domeniilor în care a intervenit medierea, de-a lungul timpului, o primă abordare se referă la medierea în cadrul conflictelor de muncă. În SUA, medierea este cel mai des întâlnit proces de rezolvare alternativă a disputelor folosit pentru rezolvarea conflictelor de muncă. În Franța, primul domeniu în care a fost folosită medierea a fost acela al întreprinderilor. În ceea ce privește medierea conflictelor de muncă, aspectele importante atinse în cuprinsul lucrării de față sunt referitoare la cauzele diverse ale conflicte de muncă, la stabilirea regulilor de bază ale medierii în cadrul conflictelor de muncă, dar mai ales la categoriile de mediatorii care pot interveni pentru soluționarea acestora - este vorba despre categoria mediatorii externi întreprinderii și mediatorii din interiorul întreprinderii, așa cum au fost aceștia identificați în literatura de specialitate franceză și americană<sup>42</sup> -, dar și la beneficiile folosirii medierii în managementul conflictelor de muncă.

Medierea comercială se circumscrie caracteristicilor generale prezentate în capitolul doi din prezenta lucrare. Cu toate acestea, medierea comercială are și anumite trăsături care îi sunt caracteristice. Pentru a reliefa aceste trăsături specifice, am considerat că se impune o scurtă prezentare a fiecăruia din cele cinci stadii pe care părțile le parcurg în cadrul procesului de mediere.<sup>43</sup>

Un alt domeniu în care medierea a cunoscut o evoluție prosperă este cel familial. Prezentarea medierii în viața de familie pornește de la identificarea parcursului istoric pe care aceasta l-a avut în acest domeniu, pornind cu afirmarea sa în anii '70 în SUA și Canada, și apoi în Marea Britanie în 1978. În anii ce au urmat, medierea în viața de familie s-a extins și în alte state, dintre care am reținut exemplele Franței și Italiei. Deși inițial câmpul medierii era stabilit la

---

<sup>41</sup> Jean- François Six, *Le temps des médiateurs*, op. cit., p. 164.

<sup>42</sup> Arnaud Stimec, *La Médiation en entreprise. Faciliter le dialogue. Gérer les conflits. Favoriser la coopération*, op. cit., p. 30 ; Idem, *La Médiation et l'entreprise*, Thèse de Doctorat, Université Paris I, Sorbonne, 2001 ; Shay McConnon, Margaret McConnon, *Conflict management in the workplace. How to manage disagreements and develop trust and understanding*, 3<sup>rd</sup> edition revised and updated, howtobooks, Oxford, 2008, pp. 130-131.

<sup>43</sup> Adam Gersch, *Mediation skills and techniques*, în Irvine S. Gersch, Adam Gersch (edit.), *Resolving Disagreement in Special Educational Needs. A practical guide to conciliation and mediation*, Routledge Falmer, Londra, New York, 2003, pp. 162-164.

rezolvarea problemelor emoționale și de relaționare dintre soți, actualmente, câmpul medierii s-a lărgit cuprinzând toți membrii familiei, și nu numai. Medierea familială nu își propune rezolvarea tuturor problemelor iscate în conflictele familiale, ci favorizarea redeschiderii proceselor de comunicare și relaționare a subiecților, mai ales în cazuri de separație sau de divorț. În acest context, medierea familială reprezintă o cale voluntară de gestionare a conflictului care apare într-o familie, cu condiția ca subiecții să fie interesați de identificarea soluțiilor reciproc acceptabile.<sup>44</sup>

Intenția noastră a fost aceea de a prezenta modelul teoretic conturat în literatura de specialitate străină referitoare la medierea familială, astfel încât acesta să poată fi aplicat și în practica românească în acest domeniu. Deși în România, divorțul este judiciar, adică se pronunță de instanța de judecată, considerăm că medierea divorțului ar putea fi implementată și în sistemul juridic român.<sup>45</sup> Raportat la acesta aspect, dar și la mai buna înțelegere de către mediator a „procesului de divorț”, am considerat relevantă prezentarea stadiilor de divorț care au fost identificate în literatura de specialitate în materie:<sup>46</sup> *divorțul emoțional* - care începe prin luarea deciziei de separare și se termină când ambii soți acceptă faptul că relația dintre ei s-a terminat; *divorțul social* - care presupune reajustarea relației cu ceilalți oameni; *divorțul financiar* - care presupune divizarea proprietăților și a datoriilor acumulate în timpul relației; și *divorțul legal* - poate fi cea mai simplă dintre cele patru forme de divorț amintite - în funcție de legislația statelor în care se află părțile, pot exista diverse formalități pe care părțile trebuie să le îndeplinească în vederea pronunțării unei sentințe judecătorești în acest sens.

În ceea ce privește stadiile medierii familiale, în literatura de specialitate în domeniu au fost identificate diverse stadii, însă am considerat că acestea se pliază pe modelul teoretic pentru care am optat în capitolul doi al lucrării. Tot raportat la acest tip de mediere, am considerat că se impun și scurte considerații referitoare la comunicarea în această materie, la medierea înainte de încheierea căsătoriei (contractul prenuptial) și după divorț, la trăsăturile cheie ale medierii în acest domeniu, dar și la avantajele care pledează pentru folosirea acesteia în „procesul” de divorț.

Un alt tip de mediere care face obiectul capitolului trei al lucrării, îl constituie medierea în educație. Aceasta pentru că unul dintre domeniile în care medierea poate interveni cu succes este acela al educației elevilor și studenților în vederea disciplinării acestora în spiritul civic al societății și pentru a acționa ca cetățeni activi.<sup>47</sup> Problemele sociale cauzează numeroase probleme în școli. În ciuda eforturilor întreprinse de cadrele universitare, conflictele și violențele studentești sunt în creștere. Medierea educațională a fost văzută ca o unealtă suplimentară care nu deranja structurile

---

<sup>44</sup> Antonio Tiberio, Alberto Cericola, *Vi Dichiaro Separati. Separazione, divorzio e mediazione*, FrancoAngeli, Milano, 1999, p. 91.

<sup>45</sup> Art. 271 *Cod Procedură Civilă*, Ed. Hamangiu, București, 2008.

<sup>46</sup> Katherine E. Stoner, *op. cit.*, pp. 13-14.

<sup>47</sup> Hilary Cremin, *Peer Mediation, op. cit.*, p. 1.

implicate în managementul conflictelor din școli, dar și ca un proces practic care are avantajul de a fi vizibil și prietenos. Programele educaționale pentru tineri au captat interesul cadrelor didactice, iar dezvoltarea medierii în comunitățile locale a determinat înțelegerea modalităților alternative de rezolvare a conflictelor. Se impune astfel a remarca auto-direcționarea statelor în acest sens. Începând cu anul 1980, folosirea medierii în educație s-a extins în diverse părți ale lumii: Canada<sup>48</sup>, Australia și Noua Zeelandă<sup>49</sup>, iar practicile educaționale care implicau medierea au devenit din ce în ce mai răspândite și în Europa. În Marea Britanie, Grupul Seminarilor de Prieteni Kingston a fost printre primele care a adoptat materialele americane de pregătire pentru medierea în educație a studenților britanici.<sup>50</sup>

În 1989, lucrarea lui Walker despre violență și rezolvarea conflictelor în școli, autorizat de Uniunea Europeană, includea informații despre medierea în educație, ducând la formarea Rețelei Europene de Rezolvare a Conflictelor în Educație. Un interes deosebit pentru soluționarea conflictelor și pentru medierea în educație s-a manifestat și în Irlanda de Nord.<sup>51</sup> Alături de amintirea activității statelor în promovarea acestui tip de mediere, lucrarea de față are meritul de a prezenta și modul în care au decurs serviciile de mediere în educație în diverse instituții de învățământ. În acest context, am considerat că se impune și definirea medierii educaționale. Acest tip de mediere se referă fie la alcătuirea unui grup format dintr-un număr mic de elevi pregătiți să ofere diverse servicii altora de aceeași vârstă cu ei, fie la elevii mai mari care mediază elevii mai mici pe tot parcursul desfășurării cursurilor școlare. Alteori, medierea în educație se referă la o echipă alcătuită din elevi din toate grupele anuale. Prin urmare, toți elevii au în mod normal posibilitatea să își dezvolte abilitățile de soluționare a conflictelor, având astfel un nivel de bază în procesul medieri, înainte de a deveni veritabili mediatori. În cadrul pregătirii pot fi incluși toți cei care își oferă sprijinul pentru dezvoltarea medierii în educație, supraveghetorii, mentorii elevilor și asistenții.<sup>52</sup>

În strânsă legătură cu medierea în educație se află și medierea culturală. Aceasta pentru că individul nu există în afara manifestărilor care îl exprimă și orice individ se raportează la un context cultural.<sup>53</sup> „Cultura direcționează organizarea fizicului, care la rândul său are un efect profund asupra felului în care oamenii privesc lucrurile, se comportă din punct de vedere politic, iau decizii,

---

<sup>48</sup> K. Bickmore, *Student Conflict Resolution, Power 'Sharing' in Schools, and Citizenship Education*, Curriculum Inquiry, nr. 32/2, 2001, pp. 137-162.

<sup>49</sup> J. Cameron, A. Dupuis, *The Introduction of School Mediation to New Zealand*, Journal of Research and Development in Education, nr. 24/3, 1991, pp. 1-13; C. McMahon, Conflict Resolution Network Schools Australia, European Journal of Intercultural Studies, nr. 8/2, 1997, pp. 169-184.

<sup>50</sup> Hilary Cremin, *Peer Mediation*, op. cit., p. 30.

<sup>51</sup> J. Tyrrell, S. Farrell, *Peer Mediation in Primary Schools*, University of Ulster, Belfast, 1995.

<sup>52</sup> H. Stacey, P. Robinson, *Let's Mediate: A teacher's guide to peer support and conflict resolution skills for all ages*, Sage Publications, London, 1997.

<sup>53</sup> Jean Caune, *Cultură și comunicare. Convergențe teoretice și locuri de mediere*, Mădălina Bălășescu (trad.), Ed. Cartea Românească, 2000, pp. 103-104.

își stabilesc prioritățile, își organizează viețile și gândesc”. Înțelegerea greșită a normelor culturale locale și naționale și complexitatea aspectelor politice, economice și instituționale pot învinge chiar și cele mai bine intenționate eforturi de comunicare.<sup>54</sup>

Pentru o bună înțelegere a medierii culturale s-a impus atât definirea acesteia – ca proces prin care „persoanele care provin din diverse contexte lingvistice și culturale își împărtășesc, prin intermediul comunicării, propria lume culturală”, în respectul și acceptarea lumii culturale de proveniență, „favorizând deschiderea spațiilor de recunoaștere și de socializare cu persoane care aparțin grupului etnic de proveniență”<sup>55</sup> –, cât și prezentarea modelului italian de mediere culturală – construit pentru a face față fluxului migrator ce s-a abătut asupra Italiei în ultimii ani. În cadrul acestui model, atenția ne-a fost reținută de: rolul mediatorului cultural care - lucrează pentru consolidarea identității culturale a imigranților, pentru a reda forța istoriei rădăcinilor popoarelor acestora, a apartenenței lor la o realitate care, în marea majoritate a cazurilor, nu este aceea a societății occidentale industrializate și nu are aceeași parametri de referință, aceleași criterii, valori sau idealuri -, de importanța „limbii” – ca instrument util al mediatorului cultural, dar și de cele trei tipuri de mediere interculturală folosite pe teritoriul statului italian: medierea culturală pentru noii veniți – care s-a dezvoltat ca urmare a necesității de a face față la nevoile imediate și a necesității de a facilita comunicarea inter-etnică<sup>56</sup>; medierea culturală pentru imigranții rezidenți – care are în vedere încadrarea pașnică a noilor culturi în cultura italiană<sup>57</sup>; și medierea ca activitate de inserare socială a noii generații – al cărei obiectiv îl reprezintă integrarea copiilor imigranților în sistemul educațional italian<sup>58</sup>.

Un alt tip de mediere care face obiectul capitolului trei îl constituie medierea penală. Introducerea medierii în domeniul justiției penale a depins în mare parte de percepția asupra victimei și asupra compensației ce i se cuvine acesteia pentru repararea prejudiciului ce i-a fost produs printr-o faptă prevăzută de legea penală. Analiza noastră debutează prin prezentarea evoluției acestei concepții în literatura de specialitate până la stadiul conturării conceptului de „justiție reparatorie”. Aceasta este definită ca „o abordare care se concentrează în jurul constatării prejudiciilor produse prin încălcarea legii și a găsirii modalităților propice de reparare a acestora”.<sup>59</sup>

---

<sup>54</sup> John K. Gamman, *Overcoming Obstacles in Environmental Policymaking: Creating Partnerships Through Mediation*, SUNY Series in International Environmental Policy and Theory, State University of New York Press, New York, 1994, pp. 70-71.

<sup>55</sup> A. Belpiede, *La mediazione culturale nei Servizi Sociali*, în *Animazione Sociale*, nr. 3, 1998, p. 84.

<sup>56</sup> R. De Vita, F. Berti, *Dialogo senza paure, Scuola e servizi sociali in una società multiculturale e multireligiosa*, FrancoAngeli, Milano, 2002.

<sup>57</sup> Roberta T. Di Rosa, *Mediazione tra culture. Politiche e percorsi di integrazione*, Pisa University Press, Pisa, 2005, pp. 71-73.

<sup>58</sup> Roberta T. Di Rosa, *Mediazione tra culture. Politiche e percorsi di integrazione*, Pisa University Press, Pisa, 2005, pp. 80-81.

<sup>59</sup> *Mediation UK* (2006) Website: <http://www.mediationuk.org.uk/>

Cele trei modele principale de justiție reparatorie identificate în literatura de specialitate britanică sunt:<sup>60</sup> *medierea victimă-infractor* – care este o formă de mediere ce îi permite infractorului să repara prejudiciul produs victimei; *conferința grupului familial* – care este folosit pentru susținerea unui individ de către un grup de persoane (din care poate face parte și victima) pentru a lua o decizie importantă; și *conferința reparatorie* – care are scopul de a susține moral victima. Rolul justiției reparatorii este complex și are în vedere atât crearea posibilității de exprimare a victimei și de reparare a prejudiciilor ce i-au fost aduse, cât și reintegrarea socială a infractorului. Într-un sens larg, obiectivele medierii penale sunt: *repararea prejudiciului cauzat victimei, restabilirea păcii sociale și responsabilizarea autorului faptei*.<sup>61</sup> În concret, în literatura de specialitate s-a stabilit că obiectivele medierii în acest domeniu se concretizează în principii de bază ale acesteia:<sup>62</sup> *principiul priorității sprijinirii și a „vindecării victimei”, principiul asumării răspunderii de către infractori pentru faptele comise, principiul ajungerii la un acord prin intermediul dialogului, principiul reparării prejudiciului, principiul evitării stării de recidivă de către infractor și principiul reintegrării victimelor și a agresorilor acestora în comunitate*. Pentru a crea o imagine cât mai clară despre ceea ce presupune medierea victimă-infractor, am considerat utilă prezentarea modelului american și a celui german.

Medierea socială sau comunitară, se referă la „medierea coeziunii sociale care reprezintă procesul de creare și de reparare a legăturilor sociale și de rezolvare a conflictelor din viața cotidiană, în cadrul căruia un terț imparțial și independent, încearcă prin intermediul organizării de schimburi de idei între persoane sau între instituții, să le ajute să-și amelioreze relația sau să rezolve un conflict”.<sup>63</sup> Conceptul de comunitate, în sens relațional, desemnează complexitatea societății, scoțând în evidență faptul că în cadrul său acționează diverși subiecți: familia, grupurile informale, asociațiile, instituțiile, serviciile sociale care contribuie la identitatea socială a comunității și la îndeplinirea „binelui comun” în optica principiului subsidiarității. Comunitatea este definită ca „locul teritorial și simbolic al medierii între micro și macro, între subiect și complexitatea socială”.<sup>64</sup>

La baza analizării acestui tip de mediere au stat dorința de a scoate în evidență importanța acesteia într-o societate în care există mai multe tipuri de comunități - *comunități teritoriale, sociale, simbolice, de muncă, etnice* – în care, de-a lungul timpului, s-a dezvoltat un set de valori implicite medierii în comunitățile locale - ascultarea tuturor, atât cu privire la sentimente, cât și cu

---

<sup>60</sup> Hilary Cremin, *Peer Mediation, op. cit.*, p. 14.

<sup>61</sup> Paul Mbanzoulou, Nicole Tercq, *La Médiation familiale pénale*, L'Harmattan, Paris, 2004, pp. 19-22.

<sup>62</sup> Marian Liebmann, *Restorative Justice - How It Works, op. cit.*, pp. 26-27.

<sup>63</sup> Michèle Guillaume-Hofnung, *op. cit.*, p. 25.

<sup>64</sup> P. Di Nicola, *La rete: metafora dell'appartenenza. Analisi strutturale e paradigma di rete*, FrancoAngeli, Milano, 1998, p. 129.

privire la fapte; cooperarea și prețuirea contribuțiilor aduse de ceilalți; căutarea punctelor comune, iar nu a diferențelor; afirmarea sine-lui și a altora ca bază necesară de rezolvare a conflictului; vorbirea pentru sine, iar nu acuzarea altora; separarea problemei de oameni; înțelegerea altor puncte de vedere diferite; folosirea unei abordări creative pentru găsirea soluțiilor la conflict; privirea către nevoile oamenilor în viitor, iar nu a vinovaților pentru trecut; analizarea tuturor opțiunilor înainte de alegerea uneia dintre ele; căutarea unei soluții de tip „câștig-câștig”, în cadrul căreia să fie satisfăcute interesele tuturor, iar nu a unei abordări de tipul „câștig-pierdere” în care o persoană câștigă, iar alta pierde<sup>65</sup> -, dar și faptul că în literatura de specialitate se consideră că la rădăcina acesteia stă filosofia non-violenței. Pornind de la aceste aspecte, am considerat că se impune evidențierea trăsăturilor specifice ale acestui tip de mediere în state cu tradiție în domeniul medierii comunitare, precum SUA și Marea Britanie. Raportat la acest aspect, trebuie subliniat faptul că, spre deosebire de celelalte tipuri de mediere, în cadrul acesteia, literatura de specialitate și practica britanică au relevat șapte faze ale procesului de mediere. Deși am avut inițial tendința de a recurge la simplificarea acestora, la o analiză mai aprofundată a medierii comunitare, am constatat că, raportat la obiectul acesteia, aceasta nu poate fi inclusă forțat în modelul general al celor cinci stadii ale medierii.

O atenție aparte a fost acordată și abordării lui Foucault asupra puterii și manifestărilor centralizate, raportat la puterea pe care medierea comunitară o are în stat. Pentru o desluși acest aspect, autorul este de părere că pentru a identifica puterea medierii comunitare trebuie să ne raportăm la toate mecanismele de putere ale aparatului statal.<sup>66</sup> Aceasta cu atât mai mult cu cât, puterea nu se reduce la manifestările sale centralizate. Deci, statul nu trebuie privit ca o entitate unificată din care derivă toate puterile, ci ca o entitate „nominală” care reunește toate relațiile de putere dintr-o anumită societate. Privind mai departe de principiul suveranității, puterea trebuie analizată prin prisma „tehnicilor și a tacticilor de dominare”.<sup>67</sup> În societățile moderne, dominanța legii și a modelului suveran este înlocuită de răspândirea inovației politice.<sup>68</sup> Medierea comunitară „împuternicește” indivizii să facă alegeri și ajută la consolidarea comunității. Acest fapt nu înseamnă o expansiune a puterii, ci reprezintă mai degrabă o implicare activă în schimbarea felului în care configurațiile puterii liberale sunt sprijinite. În acest context, medierea comunitară ar putea fi considerată ca una dintre multele puteri guvernamentale care operează din umbră, pe latura ascunsă a modelului legii și suveranității. De altfel, Foucault, subliniază că „pentru timpurile noastre

---

<sup>65</sup> M. Liebmann, *Mediation in context*, Jessica Kingsley Publishers, Londra, 2000, pp. 12-13.

<sup>66</sup> Michel Foucault, *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1972–1977*, Harvester Press, Brighton, 1980, p. 72.

<sup>67</sup> George C. Pavlich, *Justice Fragmented. Mediating community disputes under postmodern conditions*, Routledge, Londra, New York, 1996, p. 89; Michel Foucault, *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1972–1977*, op. cit., p. 102.

<sup>68</sup> Michel Foucault, *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*, Vintage, New York, 1977, pp. 220-221.



moderne poate nu este așa de importantă dominația statală a societății, ci este mult mai importantă guvernamentalizarea statului”.<sup>69</sup> Medierea comunitară este parte din procesul de „guvernamentalizare” al statului, este unul dintre multele procese prin care operează arta guvernământului în societatea contemporană.<sup>70</sup> Foucault avertizează asupra percepției puterii ca ceva care emană de la natură, indivizi *a priori* sau noi înșine. „Indivizii” sunt mijloacele de acțiune ale puterii, iar nu punctele de aplicare ale acesteia”.<sup>71</sup> În condițiile post-modernismului, atât indivizii, cât și sine-le acestora constituie mijloace de acțiune ale medierii comunitare. Aceasta țintește să reconstituie comportamentele individuale ale identității de sine a părților aflate în conflict, prin intermediul diverselor căi de soluționare a acestuia.<sup>72</sup>

Prima parte a capitolului trei se încheie cu o scurtă prezentare a medierii divine. În literatura de specialitate au fost identificate două concepții referitoare la acest tip de mediere. Prima concepție se referă la înțelegerea lui Dumnezeu ca fiind mereu în apropierea creației sale, prin intermediul Fiului Său Iisus Hristos.<sup>73</sup> A doua concepție ce s-a conturat privește realizarea medierii divine prin intermediul rugăciunii, dar mai ales prin intermediul reprezentanților și slujitorilor Bisericii.<sup>74</sup> În opinia lui W. O. E. Oesterley, medierea este „un principiu” care se aplică la nivel universal; este un principiu care stă în natura lucrurilor; fie că este vorba despre lumea naturală sau despre cea spirituală, există întotdeauna un mijloc prin care cauza și efectul pot fi reunite; unitatea naturii, solidaritatea rasei umane, creșterea spirituală a omului sunt toate condiționate de acest principiu”.<sup>75</sup> Am acordat de asemenea o importanță sporită tradiției creștine de rezolvare a conflictelor, scoțând în evidență atât exemple biblice, cât și exemple din practica Bisericii Catolice în acest sens.

În partea a doua a capitolului trei, dedicată prezenței medierii în viața politică internă, am insistat asupra unuia dintre cele mai dezvoltate tipuri de mediere, medierea politică. Rădăcinile medierii în viața politică datează din Antichitate. Aristotel a făcut o analiză a amicitiei. Acesta distinge trei forme de amicitie în funcție de finalitățile lor: interes, agreement și virtute. Punctul comun al acestor trei forme îl constituie egalitatea între cei care le practică. Pentru mediere, o deosebită importanță o are amicitia ca relație etică bazată pe virtute. Prietenii se recunosc în interiorul acestei relații ca semeni egali care se află în căutarea binelui comun. Pentru Aristotel, amicitia reprezintă inima legăturii sociale. Această filozofie a relației există și astăzi în Occident.

<sup>69</sup> Michel Foucault, *Governmentality, Ideology and Consciousness*, nr. 6, 1979, pp. 5–21.

<sup>70</sup> George C. Pavlich, *Justice Fragmented. Mediating community disputes under postmodern conditions*, op. cit., pp. 91-92.

<sup>71</sup> Michel Foucault, *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1972–1977*, op. cit., p. 98.

<sup>72</sup> George C. Pavlich, *Justice Fragmented. Mediating community disputes under postmodern conditions*, op. cit., pp. 97-98.

<sup>73</sup> Jon M. Robertson, *Christ as Mediator – A study of the theologies of Eusebius of Caesarea, Marcellus of Ancyra and Athanasius of Alexandria*, Oxford Theological Monographs, Oxford University Press, Oxford, 2007, p. 10.

<sup>74</sup> Jack N. Lightstone, *The Commerce of the Sacred. Mediation of the Divine among Jews in the Greco-Roman World*, Columbia University Press, New York, (1984) 2006.

<sup>75</sup> W. O. E. Oesterley, *The Jewish Doctrine of Mediation*, Skeffington and Son, Londra, 1910, p. 1.

Husserl, Martin Buber, Gabriel Marcel, Paul Ricoeur, Gilles Deleuze pot fi numiți filosofi ai relației. Potrivit lui Emmanuel Levinas: „Subiectul începe, cu relația sa, cu obligația sa față de celălalt”. Pentru acesta, „binele ultim” îl reprezintă „recunoașterea aproapelui”, iar responsabilitatea pe care individul o are față de aproapele său trebuie trăită în cadrul cetății, de o manieră politică. Unul dintre discipolii lui Levinas, Alain Finkielkraut afirma că: „A face politică pentru cineva care nu este politician este experiența dialogului, un fel de punere în comun a lumii prin limbaj. Limbajului îi aparține riscul de a se transforma prin cuvântul aproapelui. (...) Democrația este fondată pe această idee a politicii și a limbajului”. În final A. Finkielkraut propune recunoașterea amicitiei politice în sensul înțeles de Hannah Arendt, anume că „Ar trebui ca amicitia să nu fie doar un spațiu al încrederii, ci mijlocul de reflecție asupra lumii (...). Cu excepția intimității, amicitia este o calitate politică: este lumea pe care căutăm să o descoperim și să o înțelegem împreună”. Viața politică se organizează și se diversifică prin intermediul dialogului și a confruntărilor, prin intermediul medierilor: asociative, sindicale, politice.<sup>76</sup>

Pentru o evidențiere cât mai clară a medierii politice am considerat că se impune studierea formelor în care aceasta se regăsește în viața politică românească. O primă formă pe care o ia medierea politică este cea a cooperării tripartite. Plecând de la „funcția unificatoare a elitei asupra colectivităților umane de armonizare a individului cu sine și cu semenii, și a lumii sociale cu cea naturală”<sup>77</sup>, cooperarea tripartită se realizează prin dialog social. Acesta reprezintă „o modalitate simplă și concretă care urmărește explicit realizarea democrației economico-sociale prin aducerea la masa dialogului, a discuțiilor și a negocierilor a celor doi mari parteneri sociali care se întâlnesc atât în procesul muncii, dar și în diverse activități de gestionare a treburilor societății”<sup>78</sup>. Dialogul social se realizează la trei nivele: social, de ramură și de unitate.<sup>79</sup> Legislația română stabilește atât scopul dialogului social - „asigurarea climatului de stabilitate și pace socială” -, cât și modalitatea prin care acesta se aduce la îndeplinire - „prin lege sunt reglementate modalitățile de consultări și dialog permanent între partenerii sociali”<sup>80</sup>. Alte obiective ale dialogului social sunt: schimbul informațiilor între părțile care iau parte la dialogul social, consultarea părților asupra problemelor de interes reciproc, negocierea în vederea ajungerii la o înțelegere în ceea ce privește măsurile ce se impun a fi luate, și în final, încheierea unui acord negociat. Prin lege sunt stabilite și organismele tripartite constituite în România pentru realizarea dialogului social.

În România, medierea mai intervine și în alte domenii, special prevăzute de lege. În primul rând, aceasta intervine, în baza prevederilor legale din Legea nr. 168/1999 privind soluționarea

---

<sup>76</sup> Jean-François Six, Véronique Mussaud, *op. cit.*, pp. 34-39.

<sup>77</sup> Liviu-Petru Zăpârțan, *Contribuții la Critica Teoriilor Elitare*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1979, p. 33.

<sup>78</sup> Valer Dorneanu, *Dialogul social*, Lumina Lex, București, 2005, p. 8.

<sup>79</sup> Alexandru Athanasiu, Luminița Dima, *Dreptul muncii*, Ed. All Beck, București, 2005, p. 245.

<sup>80</sup> Art. 214 din *Codul Muncii*, Ed. Wolters Kluwer, ediție actualizată, București, octombrie 2007.

conflictelor de muncă<sup>81</sup>, în soluționarea conflictelor de interese, adică a „conflictelor de muncă care au ca obiect stabilirea condițiilor de muncă cu ocazia negocierii contractelor colective de muncă”.<sup>82</sup> Pentru relevarea aspectelor specifice intervenției medierii în cadrul conflictelor de interese, am purces la prezentarea prevederilor legale în materie. Apoi, medierea este una dintre funcțiile președintelui României. Alături de alte funcții date în sarcina președintelui României, art. 80 din Constituție României o stabilește și pe cea de mediator între puterile statului, dar și între stat și societate. Pornind de la prevederile constituționale, în literatura de specialitate au fost identificate toate atribuțiile pe care președintele României le are în îndeplinirea funcției de mediator.<sup>83</sup> Principiile care stau la baza funcției de mediere a președintelui României sunt: *principiul legitimității democratice a președintelui*, alegerea sa făcându-se prin vot universal și direct de către toți cetățenii statului cu drept de vot, și *principiul non-apartenenței acestuia la nici un partid politic*. I. Deleanu este de părere că acest principiu prevăzut de art. 84 (1) din Constituție trebuie interpretat de o manieră extensivă, incluzând și faptul că președintele nu poate fi membru al nici unei organizații politice.<sup>84</sup> În opinia noastră, considerăm că acestor două principii li se alătură și *principiul separației puterilor în stat*. Aceasta întrucât, orice intervenție în sensul medierii „între puterile statului” trebuie să se desfășoare în limitele acestui principiu. Încălcarea acestui principiu în cadrul medierii pune în pericol „armonia socială și garanția libertății umane”<sup>85</sup>.

Un pas important în procesul de implementare a medierii în România l-a constituit adoptarea Legii speciale nr. 192 din 16 mai 2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator<sup>86</sup>. Meritul aceste legi se concretizează în instituirea cadrului legal general în care se poate desfășura medierea. Alături de definiția dată medierii - „o modalitate facultativă de soluționare a conflictelor pe cale amiabilă, cu ajutorul unei terțe persoane specializate în calitate de mediator, în condiții de neutralitate, imparțialitate și confidențialitate”<sup>87</sup> -, legea cuprinde dispoziții referitoare la: principalele funcții ale mediatorului, introducerea clauzei de mediere în diverse contracte încheiate de părți, principiile care stau la baza medierii, procedura medierii, medierea conflictelor de familie, medierea în cauzele penale și alte dispoziții generale. Mai amintim și faptul că legea reglementează și organizarea profesiei de mediator. Deși această lege prezintă un pas important în dezvoltarea medierii în România, nu putem să nu remarcăm ponderea scăzută de aplicare a acesteia în practică.

---

<sup>81</sup> M. Of. nr. 582 din 29 noiembrie 1999.

<sup>82</sup> Art. 4 din *Legea 168/1999 privind soluționarea conflictelor de muncă*, M. Of. nr. 582 din 29 noiembrie 1999.

<sup>83</sup> T. Drăganu, *Drept constituțional și instituții politice, tratat elementar*, vol. II, Lumina Lex, București, 1998, pp. 224 și următ., în Ion Deleanu, *Instituții și proceduri constituționale – în dreptul român și în dreptul comparat* -, Ed. C. H. Beck, București, 2006, pp. 720-721.

<sup>84</sup> Ion Deleanu, *Instituții și proceduri constituționale* -, op. cit., p. 720.

<sup>85</sup> *Ibidem*, p. 44.

<sup>86</sup> M. Of. nr. 441 din 22 mai 2006.

<sup>87</sup> Art. 1 (1) din *Legea nr. 192 din 16 mai 2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator*, M. Of. nr. 441 din 22 mai 2006.

Motivele sunt multiple: lipsa de informare a cetățenilor despre această modalitate pașnică de soluționare a conflictelor, indiferența manifestată de instanțele de judecată în sensul recomandării medierii, dar și lipsa mijloacelor materiale de implementare a acestora în diversele domenii ale vieții sociale.

Tema abordată în cuprinsul ultimului capitol o reprezintă medierea în relațiile internaționale. Prima parte a acestuia este dedicată conflictelor internaționale. În opinia lui Marshall B. Rosenberg, conflictul internațional reprezintă „un dezacord asupra unei chestiuni de fapt sau de drept, o contradicție, o opoziție de teze juridice sau de interese între două state.”<sup>88</sup> În doctrină se face distincție între *conflicte internaționale de natură juridică* – care comportă asupra aplicării sau interpretării dreptului existent – și *conflicte internaționale de natură politică* – asupra modificării dreptului existent.<sup>89</sup> Ne-am concentrat însă asupra modalităților pașnice de reglementare a conflictelor, atât în exteriorul organizațiilor internaționale cât și în cadrul acestora. În cuprinsul paragrafului referitor la modurile ne-pașnice de reglare a conflictelor internaționale am considerat că se impun scurte referiri la etapele de codificare a dreptului războiului.

Modalitățile pașnice de reglementare a conflictelor în afara cadrului procedural al organizațiilor internaționale se împart în două categorii, în funcție de procedurile pe care le utilizează. Astfel, când sunt folosite proceduri diplomatice se vorbește despre: *negocierile diplomatice* – care se desfășoară în cadrul normal al relațiilor dintre state fie cu ocazia unei conferințe speciale, fie cu ocazia unor reuniuni periodice, prin intervenția diplomaților sau a oamenilor politici<sup>90</sup>; *bunele oficii* – care constă în „demersul unuia sau mai multor guverne americane, sau al unuia sau mai multor cetățeni eminenti ai unuia dintre statele neimplicate în diferend, cu scopul de a apropia părțile oferindu-le posibilitatea de a găsi direct o soluție adecvată”<sup>91</sup>; și *medierea internațională*. Atunci când se folosesc proceduri instituite, modalitățile de reglementare a conflictelor sunt: *ancheta* – care presupune facilitarea reglementării unui conflict prin cunoașterea exactă a faptelor prin intermediul unui organism care să ofere toate garanțiile imparțialității<sup>92</sup>; *concilierea* – al cărui scop este acela al intervenției unei comisii compuse din persoane care se bucură de încrederea părților pentru a pune de acord adversarii, în urma unei proceduri în contradictoriu<sup>93</sup>; *reconcilierea* – care presupune mai mult decât soluționarea

---

<sup>88</sup> C.P.J.I., *affaire du Lotus*, 1927; C.I.J., *affaire du Sud-Ouest africain*, 1962.

<sup>89</sup> David Ruzié, *Droit international public, onzième édition*, Dalloz, Paris, 1994, p. 155.

<sup>90</sup> C.P.J.I., *affaire Mavrommatis*, 1924; C.I.J., *affaire du Sud-Ouest africain*, 1962: recurgerea la diplomația parlamentară sau la diplomație prin conferințe.

<sup>91</sup> Traian Chebeleu, *Drept Diplomatic și Consular*, Ed. Universității din Oradea, Oradea, 2000, pp. 724-725.

<sup>92</sup> David Ruzié, *op. cit.*, pp. 157-158.

<sup>93</sup> *Ibidem*, p. 158.

conflictului, reprezentând pasul următor către o comunitate sigură și integrată<sup>94</sup>; și *arbitrajul internațional* – care permite reglarea unui litigiu de către judecătorii aleși de către părți.<sup>95</sup>

Modalitățile de reglementare pașnică a diferendelor internaționale în cadrul procedural al organizațiilor internaționale țin de misiunea oricărei astfel de organizații. În ceea ce privește organizațiile internaționale, distingem ONU – organizație internațională cu vocație de intervenție universală, cu triplă misiune: *prevenirea diferendelor internaționale, reglarea conflictelor care pot surveni, și în fine, luarea unor măsuri polițienești colective pentru a împiedica sau pentru a estompa recursul la forță*, dar și organizații internaționale cu vocație regională. Acestea li se adaugă și mecanismele europene constituite în scopul reglementării pașnice a conflictelor, dar și mecanismele de reglare judiciară a diferendelor internaționale – Curtea Internațională de Justiție.

Partea a doua a ultimului capitol este dedicată în întregime medierii interaționale. Aceasta debutează cu definirea conceptului de „mediere internațională”, raportat la cel de „conflict internațional”. Terțul ocupă un rol deosebit și în medierea internațională. Intervenția terțului este justificată atât de necesitatea reducerii numărului și intensității conflictelor, de dorința statelor de promovare și protejare a păcii, cât și de motive ce țin de promovarea intereselor naționale și de politică de putere. Din acest punct de vedere, medierea reprezintă un instrument de politică externă a statelor. În intervenția sa, mediatorul internațional are la dispoziție diverse strategii și tactici pentru managementul și soluționarea conflictelor. În literatura de specialitate se disting diverse astfel de strategii și tactici,<sup>96</sup> însă cele care s-au consacrat sunt: *strategiile de comunicare – facilitare* - sunt cele în care terțul aranjează întâlnirea părților, încearcă îmbunătățirea relațiilor dintre acestea, sau cel puțin transmite mesaje între ele; *strategiile de formulare* - prin care mediatorul formulează o agendă, sugerează noi modalități de abordare a problemelor, și propun soluții posibile; și în fine, la polul opus se află *strategiile de manipulare* - prin care mediatorul poate amenința, sau face presiuni asupra părților pentru a face concesii și a ajunge la un compromis.<sup>97</sup>

În punerea în practică a strategiilor și tacticilor amintite, terții – în calitatea lor de mediatori – îndeplinesc anumite funcții necesare pentru a-și implementa intervențiile:<sup>98</sup> *funcții de informație* – prin furnizarea de informații către părțile care nu își vorbesc sau care se află în mijlocul unui conflict violent; *funcții tactice* - funcții prin care terții reduc impactul tacticilor rigide; *funcții de*

---

<sup>94</sup> D. J. Whittaker, *Conflict and Reconciliation in the Contemporary World*, Routledge, Londra, New York, 1999, pp. 7-8.

<sup>95</sup> David Ruzié, *op. cit.*, p. 159.

<sup>96</sup> D. Kolb, *Strategy and tactics of mediation*, în *Human Relations*, nr. 36, 1983, pp. 24–68; J. G. Stein, *Structure, strategies and tactics of mediation*, în *Negotiation Journal*, nr. 1, 1985, pp. 331–347; P. Carnevale, *Strategic choice in mediation*, în *Negotiation Journal*, nr. 2, 1986, pp. 41–56.

<sup>97</sup> S. Touval, I. W. Zartman (edit.), *International Mediation in Theory and Practice*, Westview Press, Boulder, 1985.

<sup>98</sup> J. Bercovitch, *Third parties and conflict management in the context of East Asia and the Pacific*, în J. Bercovitch, Kwei-Bo Huang, Chung-Chian Teng (edit.), *Conflict Management, Security and Intervention in East Asia. Third-party mediation in regional conflict*, Routledge, Londra, New York, 2008, p. 23.

*supraveghere* – atunci când părțile implicate în conflict sunt împiedicate să ajungă la un acord datorită faptului că nu au încredere unele în altele că ar putea să ducă la bună îndeplinire, cu bună credință, termenii acestuia – caz în care terții vor monitoriza de o manieră imparțială continuitatea executării acordului în timp.; și *funcții de relaționare* – prin care terțul porcede de la simplul act de furnizare a informațiilor la diferite acțiuni care presupun persuasiune sau coerciție pentru a induce părților nevoia redefinirii uneia sau mai multor caracteristici majore a relației dintre ele, în vederea facilitării obținerii rezultatului dorit.

În ceea ce privește condițiile în care intervine medierea internațională în literatura de specialitate s-au conturat s-au conturat mai multe opinii.<sup>99</sup> O vom reține pe cea potrivit căreia condițiile specifice intervenției medierii internaționale sunt:<sup>100</sup> *fenomenul maturării conflictului* - „maturarea reprezintă premisa obligatorie pentru progresul diplomatic, adică circumstanțele pregătitoare pentru un progres negociat sau chiar pentru o soluție”<sup>101</sup>; și *acceptarea medierii de către părțile implicate în conflict* - aceasta înseamnă că „părțile își mențin controlul asupra finalului disputei și asupra libertății lor de a accepta sau de a respinge medierea sau propunerile mediatorului”.<sup>102</sup> Mediatori care pot interveni în conflictele internaționale sunt: *individul mediator*, *statele mediatore* – superputerile și puterile mici și mijlocii -, *organizațiile internaționale cu vocație internațională* și *organizațiile internaționale cu vocație regională*.<sup>103</sup>

Înainte de a trece la prezentarea anumitor cazuri concrete de mediere internațională relevante și în literatura de specialitate, ne-am ocupat de asemenea și de analiza intervenției medierii în crizele internaționale. Acestea sunt episoade periculoase care pot destabiliza nu numai actorii direct implicați, ci întregul sistem internațional. Acestea pot schimba pentru totdeauna distribuția puterii în comunitatea internațională sau într-un sub-sistem regional. Medierea nu este un fenomen rar întâlnit

---

<sup>99</sup> *Ibidem*, p. 37; J. Bercovitch, P. Regan, *Mediation and International Conflict Management: A Review and Analysis*, în Z. Maoz, A. Mintz, T. C. Morgan, G. Palmer, R.J. Stoll (edit.), *Multiple Paths to Knowledge in International Relations*, Lexington Books, Lanham, 2004, p. 250; C. Moore, *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*, 2<sup>nd</sup> ed., Jossey-Bass, San Francisco, 1996, p. 8; L. Susskind, J. Cruikshank, *Mediation and Other Forms of Assisted Negotiation*, în L. Susskind, P. F. Levy, J. Thomas-Larmer (edit.), *Negotiating Environmental Agreements: How to Avoid Escalating Confrontation, Needless Costs, and Unnecessary Litigation*. Island Press, Washington, 2000; J. Jr. Wall, M. Blum, *Negotiations*, în *Journal of Management*, nr. 17/2, 1991, p. 284; I. William Zartman, *Ripe for Resolution*, Oxford University Press, New York, 1989; I. William Zartman, *Negotiation and Conflict Management. Essays on theory and practice*, Routledge, Londra, New York, 2008, pp. 163-164.

<sup>100</sup> P. Coleman, *Refining Ripeness: A Social-Psychological Perspective*, în *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, nr. 3, 1997, pp. 81–103; L. Kriesberg, *Varieties of Mediating Activities and Mediators in International Relations*, în J. Bercovitch (edit.) *Resolving International Conflicts: The Theory and Practice of Mediation*, Lynne Rienner Publishers, Boulder, 1996; I. W. Zartman, *Ripe for Resolution*, Oxford University Press, New York, 1989.

<sup>101</sup> R.N. Haass, *Conflicts Unending*, Yale University Press, New Haven, 1990, p. 6.

<sup>102</sup> J. Bercovitch, *Introduction: Putting Mediation in Context*, în J. Bercovitch (edit.) *Studies in International Mediation: Essays in Honor of Jeffery Z. Rubin*, Palgrave, New York, 2002, p. 5.

<sup>103</sup> Tsungting Chung, *Regional organizations, individuals, and the mediation in Beijing–Taipei disputes after the cold war*, în *op. cit.*, p. 248.

în crizele internaționale sau în cadrul conflictelor.<sup>104</sup> Așa cum crizele sunt un tip al conflictelor, managementul crizelor diferă de rezolvarea conflictului.<sup>105</sup> În literatura de specialitate nu există o anumită definiție pentru managementul crizelor<sup>106</sup> sau pentru soluționarea conflictului<sup>107</sup> și nici un acord asupra a ceea ce duce la rezolvarea cu succes a acestora. Autorii fie nu fac distincție între acești termeni, fie eșuează în definirea clară a acestora.<sup>108</sup> Cu toate acestea, unii autori sunt de părere că distincția între acești doi termeni este esențială pentru a înțelege și evalua eficiența medierii.<sup>109</sup>

Schroeder, Gilbert, Lauren și alții au susținut că marea majoritate a crizelor nu pot fi administrate.<sup>110</sup> Pe de altă parte, există opinii potrivit cărora, în ciuda naturii imprevizibile a crizelor, pot fi făcuți anumiți pași care să afecteze dinamica și finalul acestora. Cu alte cuvinte, se poate vorbi despre managementul crizelor. Evans și Newnham definesc managementul crizei internaționale ca „încercare de a controla evenimentele din timpul crizei pentru prevenirea iscării violențelor”.<sup>111</sup> Prima misiune a managementului crizei este terminarea imediată a acesteia, înainte ca ea să escaladeze sau să se extindă. În literatura de specialitate<sup>112</sup> s-a notat că acest efort este avut în vedere la rezolvarea problemelor disputate sau care stau la baza interacțiunilor violente dintre părți. Pentru D. M. Kolb și E. F. Babbitt managementul implică „înteruperea temporară a unui conflict care este în desfășurare”<sup>113</sup>, în vreme ce pentru M. Kleiboer managementul reprezintă „efortul de neutralizare a consecințelor distructive ale conflictului”.<sup>114</sup> Aceste puncte de vedere

---

<sup>104</sup> Jonathan Wilkenfeld, Kathleen J. Young, David M. Quinn, Victor Asal, Mediating international crises. Cross-national and experimental perspectives, *Journal of Conflict Resolution*, 47, 3, 2003, pp. 2-3.

<sup>105</sup> *Ibidem*, p. 8.

<sup>106</sup> G.H. Snyder, P. Diesing, *Conflict Among Nations: Bargaining, Decision-making, and System Structure in International Crises*, Princeton University Press, Princeton, 1977.

<sup>107</sup> P.C. Stern, D. Druckman, *Evaluating Interventions in History: The Case of International Conflict Resolution*, *International Studies Review*, nr. 2, 2000, pp. 33–63.

<sup>108</sup> M. Kleiboer, *The Multiple Realities of International Mediation*, Lynne Rienner, Boulder, 1998.

<sup>109</sup> Jonathan Wilkenfeld, Kathleen J. Young, David M. Quinn, Victor Asal, *op. cit.*, p. 8.

<sup>110</sup> P.W. Schroeder, *Crisis, Escalation, War*, în *Journal of Modern History*, nr. 46, 1974, pp. 537–540; A.N. Gilbert, P.G. Lauren, *Crisis Management: An Assessment and Critique*, *Journal of Conflict Resolution*, nr. 24, 1980, pp. 641–664.

<sup>111</sup> G. Evans, J. Newnham, *The Penguin Dictionary of International Relations*, Penguin Books, London, 1998, p. 104.

<sup>112</sup> J. W. Burton, *Conflict: Resolution and Prevention*, St. Martin's Press, New York, 1990; H. C. Kelman, *Informal Mediation by the Scholar/Practitioner*, în J. Bercovitch, J. Z. Rubin *Mediation in International Relations: Multiple Approaches to Conflict Management*, St. Martin's Press, New York, 1992; D. M. Kolb, E. F. Babbitt, *Mediation Practice on the Home Front: Implications for Global Conflict Resolution*, în J. A. Vasquez, J. T. Johnson, S. Jaffee, L. Stamato (edit.) *Beyond Confrontation: Learning Conflict Resolution in the Post-Cold War Era*, University of Michigan Press, Ann Arbor, 1995; K. Rupesinghe, *Mediation in Internal Conflicts: Lessons from Sri Lanka*, în J. Bercovitch (edit.) *Resolving International Conflicts: The Theory and Practice of Mediation*, Lynne Rienner, Boulder, 1996; M. Kleiboer, *The Multiple Realities of International Mediation*, Lynne Rienner, Boulder, 1998; M. Kleiboer, *Great Power Mediation: Using Leverage to Make Peace?*, în J. Bercovitch (edit.) *Studies in International Mediation: Essays in Honor of Jeffrey Z. Rubin*, Houndsmills, Basingstoke, Palgrave MacMillan, Hampshire, 2002.

<sup>113</sup> D. M. Kolb, E. F. Babbitt, *Mediation Practice on the Home Front: Implications for Global Conflict Resolution*, în J. A. Vasquez, J. T. Johnson, S. Jaffee, L. Stamato (edit.) *Beyond Confrontation: Learning Conflict Resolution in the Post-Cold War Era*, University of Michigan Press, Ann Arbor, 1995, p. 80.

<sup>114</sup> M. Kleiboer, *The Multiple Realities of International Mediation*, Lynne Rienner, Boulder, 1998.

referitoare la conceptul de management al crizei sunt similare cu ceea ce Young denumește „controlul crizei”.<sup>115</sup>

Deși se reține că managementul crizelor diferă de cel al conflictelor, strategiile pe care mediatorii le pot utiliza în gestionarea crizei internaționale sunt aceleași ca și în cazul managementului conflictelor internaționale: facilitarea/comunicarea, formularea sau manipularea.<sup>116</sup> Stilul folosit reflectă preferințele și capacitățile actorilor implicați în criză.<sup>117</sup> O altă chestiune relevantă se referă la variabilele care afectează managementul crizelor și eficiența diverselor stiluri de mediere folosite.<sup>118</sup>

În ceea ce privește managementul conflictele dintre organizațiile internaționale, în doctrină s-a făcut o dublă clasificare. În primul rând, în funcție de natura organelor care intervin aceste conflicte pot fi administrate de organe a căror funcție principală este executivă sau deliberativă, direct sau prin intermediul unui organ subsidiar; printr-un organ arbitral; printr-un organ judiciar; sau printr-un organ *ad-hoc*. Apoi, după natura puterilor, managementul conflictelor dintre organizațiile internaționale se face prin: conciliere; reglare politică fără caracter obligatoriu (recomandarea, ancheta) sau cu caracter obligatoriu; sau prin reglementare arbitrală sau judiciară.<sup>119</sup> Deși medierea nu este amintită în cadrul acestor clasificări, în virtutea caracteristicilor acesteia, considerăm că organizațiile internaționale pot apela la mediere pentru soluționarea rapidă și pașnică a diferendelor dintre ele.

În subcapitolul intitulat „Medierea în dreptul comunitar” am făcut scurte referiri la sistemele comunitare de reglementare pașnică a diferendelor<sup>120</sup>, dar și la reglementarea medierii la nivel comunitar. Nu în ultimul rând, am considerat că se impun referiri la instituția mediatorului european a cărei misiune este aceea de a interveni în conflictele dintre administrația comunitară și beneficiarii acesteia.<sup>121</sup> Nu puteam să încheiem prezenta lucrare fără a ne referi la medierea disputelor comerciale internaționale. Aceasta cu atât mai mult cu cât, odată cu creșterea popularității și a recunoașterii la nivel internațional a procedurii medierii, companiile internaționale au început o reorientare înspre mediere, în vederea rezolvării conflictelor dintre ele.<sup>122</sup> Pentru o mediere de succes în materie de comerț internațional, sunt necesare următoarele condiții: motivare în acest sens din partea celor care se află într-o situație conflictuală și existența unor mediatorii cu

---

<sup>115</sup> O. R. Young, *The Intermediaries: Third Parties in International Crises*, Princeton University Press, Princeton, New York, 1967.

<sup>116</sup> S. Touval, I.W. Zartman, *Introduction: Mediation in Theory*, în S. Touval, I.W. Zartman (edit.), *International Mediation in Theory and Practice*, Westview Press, Boulder, 1985.

<sup>117</sup> Jonathan Wilkenfeld, Kathleen J. Young, David M. Quinn, Victor Asal, *op. cit.*, p. 69.

<sup>118</sup> S. Touval, I.W. Zartman, *Introduction: Mediation in Theory*, în *op. cit.*, pp. 10-12.

<sup>119</sup> David Ruzié, *op. cit.*, p. 172.

<sup>120</sup> *Idem*.

<sup>121</sup> Michèle Guillaume-Hofnung, *op. cit.*, p. 20.

<sup>122</sup> Jeswald W. Salacuse, *The global negotiator. Making, Managing and Mending Deals around the World in the Twenty-First Century*, Palgrave MacMillan, New York, 2003, p. 259.



experiență în domeniu. De asemenea, se va ține cont de faptul că nici o mediere nu poate avea loc în lipsa manifestării de voință a părților în acest sens.<sup>123</sup>

Unii percep globalizarea ca fiind o sursă de conflict.<sup>124</sup> Cu toate acestea, globalizarea poate fi și un accelerator al schimbării sociale. Aceasta poate acționa atât în sensul agravării tensiunilor dintr-o societate, cât și în sensul creării unora noi. În dorința de a încheia cu o notă optimistă, neraliem celor care sunt de părere că globalizarea va accelera procesul de rezolvare a conflictelor<sup>125</sup>, mai ales prin mijloace pașnice, precum medierea.

---

<sup>123</sup> *Ibidem*, pp. 260- 265.

<sup>124</sup> Jacques Attali, *Millenium: Winners and Losers in the Coming World Order*, Times Books, New York, 1991; Benjamin R. Barber, *Jihad vs. McWorld*, Times Books, New York, 1995.

<sup>125</sup> Alan Tidwell, Charles Lerche, *Globalization and Conflict Resolution*, International Journal of Peace Studies, Vol. 9, Nr. 1, 2004, p. 47-48.

## BIBLIOGRAFIE

### I. Literatură de specialitate:

#### A.

1. Acland, A.F., *A Sudden Outbreak of Common Sense: Managing Conflict through Mediation*, Hutchinson, Londra, 1990.
2. Acland, A., *Resolving disputes without going to court*, Century, Londra, 1995.
3. Adair-Totef, C., Ferdinand Tönnies: Utopian Visionar, in: *Sociological Theory*, vol. 13, 1996.
4. Adler, Nancy J., *International Dimensions of Organizational Behavior*, 2nd edition, Wadsworth Publishing Company, Belmont, California, 1992.
5. Akashi, Yasushi, *The Limits of UN Diplomacy and the Future of Conflict Mediation*, *Survival*, nr. 37, 1995–1996.
6. Alfonso, Carmen, Elliot, Nils Lindahl, *Of Hallowed Spacings: Diana's Crash as Heterotopia*, în Jane Arthurs, Iain Grant (edit.), *Crash Cultures - modernity, mediation and the material*, Intellect, Bristol, Portland, 2003.
7. Anghel, Ion, Bolintineanu, Alexandru, Cloșcă, Ionel, Diaconu, Ion, Malița, Mircea, Rusu, Dorin, Voicu, Ioan, Coord. Mircea Malița, *Mecanisme de reglare pașnică a diferendelor dintre state*, Ed. politică, București, 1982.
8. Antes, J. R., Folger, J. P., Della Noce, D. J., *Transforming conflict interactions in the workplace: Documented effects of the US postal service REDRESS program*, *Hofstra Labor & employment law journal*, nr. 18/2, 2001.
9. Aristotel, *Cartș ile VIII și IX din Etica Nicomahică*, în E. Berti, în *Enciclopedia Filosofica*, Ed. Bompiani, vol. 1, Milano, 2006.
10. Aristotel, *Politica*, Ed. Antet, București, 1996.
11. Arnold, J. A., *Mediator insight: Disputants' perceptions of third parties knowledge and its effects on mediated negotiation*, *International Journal of Conflict Management*, 11, 4, 2000.
12. Arnold, Guy, *Historical Dictionary of Civil Wars in Africa*, 2nd Edition, *Historical Dictionaries of War, Revolution, and Civil Unrest*, No. 34, The Scarecrow Press, Lanham, Maryland, Toronto, Plymouth, 2008.
13. Arnold, J. A., O'Conner, K. M., *Ombudspersons or peer? The effect of third-party expertise and recommendations on negotiations*. *Journal of Applied Psychology*, 84, 5, 1999.
14. Assefa, H., *Mediation of Civil Wars*, Westview, Boulder, 1987.
15. Attali, Jacques, *Millenium: Winners and Losers in the Coming World Order*, Times Books, New York, 1991.
16. Athanasiu, Alexandru, Dima, Luminița, *Dreptul muncii*, Ed. All Beck, București, 2005.
17. Attree, Rebecca, *A Specially Commissioned Report. International Commercial Agreements*, Thorogood, Londra, 2002.
18. Aubert, V., *Competition and dissensus: Two types of conflict and of conflict resolution*. *Journal of Conflict Resolution*, 7, 1963.
19. Auerbach, Jerold S., *Justice Without Law? Resolving Disputes Without Lawyers*, Oxford University Press, New York, Oxford, 1983.
20. Augusti-Panareda, J., *The possibility of personal empowerment in dispute resolution: Habermas, Foucault and community mediation*, *Research in Social Movements, Conflicts and Change*, 26: IV, 2005.
21. Ausburger, D.W., *Conflict mediation across cultures: pathways and patterns*, Westminster John Knox Press, Louisville, 1992.

#### B

22. Balaci, Alexandru, Prefața, în Niccolò Machiavelli, Principele, Ed. Monder, București, 2000.
23. Balakrishnan, P.V. (S.), Eliashberg, J., An Analytical Process Model of Two-party Negotiations, *Management Science*, nr. 41, 1995.
24. Barber, Benjamin R., *Jihad vs. McWorld*, Times Books, New York, 1995.
25. Barnes, D., *From Communication to Curriculum*, Penguin, Londra, 1984.
26. Barnett, George E., McCabe, David A., *Mediation, Investigation and Arbitration in Industrial Disputes*, D. Appleton and Company, New York, Londra, 1916.
27. Barrett, Jerome T., Barrett, Joseph P., *A History of Alternative Dispute Resolution. The Story of a Political, Cultural, and Social Movement*, Jossey-Bass, San Francisco, 2004.
28. Bartunek, J. M., Benton, A. A., Keys, C. B., Third party intervention and the bargaining behavior of group representatives, *Journal of Conflict Resolution*, 19, 3, 1975.
29. Baruch, R. A. Bush, Folger, J. P., *The Promise of Mediation: The transformative approach to conflict*, Jossey Bass, San Francisco, 2005.
30. Bauman, Zygmunt, *Morality without Ethics*, *Theory, Culture and Society*, nr. 11, 1994.
31. Bazerman, M., Tenbrunsel, Ann, Wade-Benzoni, K., Negotiating with yourself and losing: Making decisions with competing internal preferences, *Academy of Management Review*, 23, 2, 1998.
32. Beckett, Gavin R, *Theory and Ethics in Community Mediation*, în Marian Liebmann, Gavin R. Beckett, May Curtis, Jim Dignan, John C. Patrick, Marion Wells (edit.), *Community and Neighbour Mediation*, Cavendish Publishing Limited, Londra, Sydney, 1998.
33. Bellinger, Lionel, *La négociation, Que sais-je?, édition actualisée 5ème édition*, PUF, Paris, 1998.
34. Belpiede, A., *La mediazione culturale nei Servizi Sociali*, în *Animazione Sociale*, nr. 3, 1998.
35. Benhabib, Seyla, Dallmayr, Fred, *The Communicative Ethics Controversy*, Cambridge, MA: MIT Press, 1990.
36. Benjamin, Robert D., *The Mediator Prepares: The Practice of Theory*, în John Michael Haynes, Gretchen L. Haynes, Larry Sun Fong (edit.), *Mediation: Positive Conflict Management*, State University of New York Press, New York, 2004.
37. Bennett, M., Dunne, E., *Managing classroom groups*, Simon and Schuster, New York, 1992.
38. Bercovitch, J., (edit.), *Studies in International Mediation*, Palgrave, New York, 2002.
39. Bercovitch, J., *Social Conflicts and Third Parties: Strategies of Conflict Resolution*, Westview Press, Boulder, 1984.
40. Bercovitch, J., *International Mediation: A Study of the Incidence, Strategies and Conditions of Successful Outcomes*, *Cooperation and Conflict*, nr. 21, 1986.
41. Bercovitch, J., *International Mediation and Dispute Settlement: Evaluating the Conditions for Successful Mediation*, *Negotiation Journal*, nr. 7, 1991.
42. Bercovitch, J., *International Mediation and Dispute Settlement: Evaluating the Conditions for Successful Mediation*, în *Negotiation Journal*, nr. 7, 1991.
43. Bercovitch, J., *The Structure and Diversity of Mediation in International Relations*, în J. Bercovitch, J. Z. Rubin (edit.), *Mediation in International Relations: Multiple Approaches to Conflict Management*, St. Martin's Press, New York, 1992.
44. Bercovitch, J., (edit.), *Resolving International Conflicts: The Theory and Practice of Mediation*, Lynne Rienner Publishers, Boulder, 1996.
45. Bercovitch, J., *The Study of International Mediation: Theoretical Issues and Empirical Evidence*, în J. Bercovitch (edit.), *Resolving International Conflicts: The Theory and Practice of Mediation*, Lynne Rienner, Boulder, 1996.
46. Bercovitch, J., *Understanding Mediation's Role in Preventative Diplomacy*, în *Negotiation Journal*, nr.12, 1996.

47. Bercovitch, J., *Mediation in International Conflict: An Overview of Theory, a Review of Practice*, în I.W. Zartman, J.L. Rasmussen (edit.), *Peacemaking in International Conflict: Methods and Techniques*, United States Institute of Peace Press, Washington DC, 1997.
48. Bercovitch, J., *Introduction: Putting Mediation in Context*, în J. Bercovitch (edit.), *Studies in International Mediation: Essays in Honor of Jeffrey Z. Rubin*, Palgrave, New York, 2002.
49. Bercovitch, J., *Third parties and conflict management in the context of East Asia and the Pacific*, în J. Bercovitch, Kwei-Bo Huang, Chung-Chian Teng (edit.), *Conflict Management, Security and Intervention in East Asia. Third-party mediation in regional conflict*, Routledge, Londra, New York, 2008.
50. Bercovitch, J., Agnoson, T., Wille, D., *Some contextual issues and empirical trends in the study of successful mediation in international relations*, *Journal of Peace Research*, nr. 28, 1991.
51. Bercovitch, J., Diehl, P., *Conflict Management of Enduring Rivals: The Frequency, Timing and Short Term Impact of Mediation*, *International Interactions*, nr. 22, 1997.
52. Bercovitch, Jacob, Gartner, Scott Sigmund, *Mediation strategy*, în Jacob Bercovitch, Scott Sigmund Gartner (edit.), *International Conflict Mediation : New Approaches and Findings Security and Conflict Management*, Taylor & Francis Routledge, Londra, New York, 2009.
53. Bercovitch, J., Hudson, A., *Why do they do it like this? An analysis of the factors influencing mediation behavior in international conflicts*, *Journal of Conflict Resolution*, 44, 2, 2000.
54. Bercovitch, J., Houston, A., *Influence of Mediator Characteristics and Behavior on the Success of Mediation in International Relations*, în *International Journal of Conflict Management*, nr. 4, 1993.
55. Bercovitch, J., Houston, A., *The Study of International Mediation: Theoretical Issues and Empirical Evidence*, în J. Bercovitch (edit.), *Resolving International Conflicts: The Theory and Practice of Mediation*, Lynne Rienner, Boulder, 1996.
56. Bercovitch, J., Jackson, R., *Negotiation or Mediation?: An Exploration of Factors Affecting the Choice of Conflict Management in International Conflict*, în *Negotiation Journal*, nr. 17, 2001.
57. Bercovitch, J., Langley, J., *The Nature of the Dispute and the Effectiveness of International Mediation*, *Journal of Conflict Resolution*, nr. 37, 1993.
58. Bercovitch, J., Regan, P., *Mediation and International Conflict Management: A Review and Analysis*, în Z. Maoz, A. Mintz, T. C. Morgan, G. Palmer, R.J. Stoll (edit.), *Multiple Paths to Knowledge in International Relations*, Lexington Books, Lanham, 2004.
59. Bercovitch, J., Wells, R., *Evaluating mediation strategies*, *Peace and Change*, 18, 1, 1993.
60. Berger, Peter L., *Conclusion: General Observations on Normative Conflicts and Mediation*, în Peter L. Berger (edit.), *The Limits of Social Cohesion. Conflict and Mediation in Pluralist Societies. A Report of the Bertelsmann Foundation to the Club of Rome*, West-view Press, 1998.
61. Berridge, G.R., *Diplomacy: Theory and Practice*, 2nd edition, Palgrave, Londra, 2002.
62. Bickmore, K., *Student Conflict Resolution, Power 'Sharing' in Schools, and Citizenship Education*, *Curriculum Inquiry*, nr. 32/2, 2001.
63. Blake, R. R., Mouton, J. S., *The managerial grid*, Gulf, Houston, 1964.
64. Bliss, T., Tetley, J., *Circle Time*, Lucky Duck Publishing, Bristol, 1993.
65. Boggs, S. T., Chun, M. N., *Ho'oponopono: A Hawaiian method of solving interpersonal problems*, în K. Watson-Geogeo, G. M. White (edit.), *Disentangling: Conflict discourses in Pacific societies*, Stanford University Press, California, 1990.
66. Bogue, Ronald, Cornis-Pope, Marcel, *Introduction: Paradigms of Conflict and Mediation in Literary and Cultural Imagination*, în Ronald Bogue, Marcel Cornis-Pope (edit.), *Violence and Mediation in Contemporary Culture*, SUNY Series, the Margins of Literature, State University of New York Press, New York, 1996.

67. Bohannon, P. (edit.), *Divorce and After*, Doubleday, New York, 1971.
68. Bohman, James, Rehg, William, Jürgen Habermas, *Studiu publicat in data de 17 mai 2007 în Stanford Encyclopedia of Philosophy*, <http://plato.stanford.edu/entries/habermas/#HabDisThe>
69. Bonafé-Schmitt, J.-P., *La mediation: une autre justice*, Rev. by van Kerchove, 1992, *Dr. & Soc.*, 1994.
70. Bonafé-Schmitt, J.P., *La médiation : une justice douce*, Syros Alternatives, Paris, 1992.
71. Boncu, Ștefan, *Negocierea și Medierea, Perspective psihologice*, Institutul European, Iași, 2006.
72. Bonny, Y., *Sociologie du temps présent: modernité avancée ou postmodernité?*, A. Colin, Paris, 2004.
73. Borza, M., *Conflicttele și rezolvarea conflictelor în C. Havârneanu (ed.) Cunoașterea socială. Teorii și metode*, Ed. Erola, Iași, 2002.
74. Botezat, E. A., Dobrescu, E. M., Tomescu, M., *Dicționar de comunicare, negociere și mediere*, Ed. C. H. Beck, București, 2007.
75. Boudreau, Tom, *A new international Diplomatic Order*, The Stanley Foundation, Iowa, 1980.
76. Boulding, K. E., *Conflict and Defense*, New York, 1962, reed. Univ. Press of America, Lanham, (Md.), 1988.
77. Bourdieu, P., *The force of law: toward a sociology of the juridical field*, *Hastings Law Journal*, nr. 38/5, 1987.
78. Bourque, Reynald, Thuderoz, Christian, *Sociologie de la négociation*, Ed. La Découverte, Paris, 2002.
79. Braithwaite, J., *Youth Development Circles*, *Oxford Review of Education*, vol. 27, nr. 2, 2001.
80. Bramanti, Donatella, *Sociologia della mediazione. Teorie e pratiche della mediazione di comunità*, FrancoAngeli, Milano, 2005.
81. Bramanti, Donatella (dir.), *Processi di mediazione e legami sociali, Sociologia e Politiche Sociali*, vol. 9-2, 2006, FrancoAngeli, Milano, 2006.
82. Brand, Peter, Thomas, Michael J., *Urban Environmentalism. Global change and the mediation of local conflict*, Routledge, Londra, New York, 2005.
83. Brandes, D., Ginnis, P., *The Student-Centred School*, Oxford, Blackwell, 1990.
84. Brecher, M., Wilkenfeld, J., *The ethnic dimension of international crises*, în D. Carment, P. James (edit.), *Wars in the Midst of Peace: The International Politics of Ethnic Conflict*, University of Pittsburgh Press, Pittsburgh, 1997.
85. Brecher, M., Wilkenfeld, J., *A Study of Crisis*, 2nd edn (with CD-Rom), University of Michigan Press, Ann Arbor, 2000.
86. Brett, J. S., *Stairway to heaven,: An interlocking selfregulation model of negotiation*, *Academy of Management Review*, 24, 3, 1999.
87. Brigg, M., *Mediation, power, and cultural difference*, *Conflict Resolution Quarterly*, nr. 20/3, 2003.
88. Brookmire, D.A., Sistrunk, F., *The Effects of Perceived Ability and Impartiality of Mediators and Time Pressure on Negotiation*, *Journal of Conflict Resolution*, nr. 24, 1980.
89. Brown, F., Rogers, C., *The role of arbitration in resolving transnational disputes: A survey of trends in the People's Republic of China*. *Berkeley Journal of International Law*, nr. 15, 1997.
90. Brown, Robin, *Spinning the World. Spin Doctors, Mediation, and Foreign Policy*, în Francois Debrix, Cynthia Weber (edit.), *Rituals of Mediation. International Politics and Social Meaning*, University of Minnesota Press, Minneapolis, Londra, 2003.
91. Bruyere, Jean de la, *Caracterele sau moravurile acestui veac*, Editura pentru literatură, București, 1968.

92. Buono, Clarisse, Poli, Alexandra, Tietze, Nikola, Die Mediation. Ein europäischer Vergleich, Unter der Leitung von Michel Wieviorka, Centre for Sociological Analysis and Intervention, Paris, (2002) 2005.
93. Burgess, Heidi, Burgess, Guy M., Encyclopedia of Conflict Resolution, ABC-Clio, Santa Barbara, Denver, Oxford, 1997.
94. Buber, M., "Ich und Du", în Id. Il principio dialogico, Edizioni di Comunita, Milano, 1959.
95. Buber, M., Eclipsa lui Dumnezeu, A. Mondatori, Milano, 1990.
96. Buber, M., în A. Babolin, I. Kajon, în Enciclopedia Filosofica, Ed. Bompiani, vol. 2, Milano, 2006.
97. Burton, J. W., Conflict: Resolution and Prevention, St. Martin's Press, New York, 1990.
98. Bush, Baruch R. A., Folger, J. P., The promise of mediation: responding to conflict through Empowerment and Recognition, Jossey-Boss Inc., San Francisco, 1994.
99. Bush, R. A. B., Folger, J. P., The Promise of Mediation: The Transformative Approach to Conflict, ediție revăzută, Jossey-Bass, San Francisco, 1994.
100. Bush, Robert A. Baruch, Folger, Joseph, P., The Promise of Mediation, The Transformative Approach to Conflict, ediție revăzută, Jossey-Bass, San Francisco, 2005.
101. Bush, Robert A. Baruch, Pope, Sally Ganong, Transformative Mediation. Changing the Quality of Family Conflict Interaction, în Jay Folberg, Ann L. Milne, Peter Salem (edit.), Divorce and Family Mediation. Models, Techniques, and Applications, The Guilford Press, New York, Londra, 2004.
102. Butler, Michael J., International Conflict Management, Taylor & Francis Routledge, Londra, New York, 2009.

## C

103. Cadiet, Loïc (dir.), Clay, Thomas, Jeuland, Emmanuel, Médiation et arbitrage. Alternative dispute resolution. Perspectives comparatives, Litec, Paris, 2005.
104. Cadoni, Giorgio, Crisi della mediazione politica e conflitti sociali. Niccolò Machiavelli, Francesco Guicciardini e Donato Giannotti di fronte al tramonto della Florentina Libertas, Jouvence, Roma, 1994.
105. Calogero, Guido, în M. D'Abbiero, în Enciclopedia Filosofica, Ed. Bompiani, vol. 2, Milano, 2006.
106. Cameron, J., Dupuis, A., The Introduction of School Mediation to New Zealand, Journal of Research and Development in Education, nr. 24/3, 1991.
107. Campbell, T., Compensation as Punishment, University of New South Wales Law Journal, Vol. 7, 1984.
108. Carnevale, P. J., Strategic choice in mediation, Negotiation Journal, 2, 1, 1986.
109. Carnevale, P. J., Peggnetter, R., The selection of mediation tactics in public-sector disputes: A contingency analysis, Journal of Social Issues, 41, 1985.
110. Carnevale, P. J., Conlon, D. E., Time pressure and strategic choice in mediation, Organizational Behavior and Human Decisions Processes, 42, 1988.
111. Carrier, B., L'analyse économique des conflits: éléments d'histoire des doctrines, Publications de la Sorbonne, collection Economie, Paris, 1993.
112. Caune, Jean, Cultură și comunicare. Convergențe teoretice și locuri de mediere, Mădălina Bălășescu (trad.), Ed. Cartea Românească, 2000.
113. Centineo, E., Peratoner, A., Amicizia, în Enciclopedia filosofica Bompiani, Milano, 2006.
114. Chebeleu, Traian, Reglementarea pașnică a diferendelor internaționale, în R.R.S.I., nr. 1-2 (57-58), 1952.
115. Chebeleu, Traian, Drept diplomatic și consular, Ed. Universității din Oradea, Oradea, 2000.
116. Chilton, S., Cuzzo, M. S. W., Habermas's theory of communicative action as a theoretical framework for mediation practice, Conflict Resolution Quarterly, nr. 22/3, 2005.

117. Christie, N., Conflicts as property, *British Journal of Criminology*, 17/1, 1977.
118. Chung, Tsungting, Regional organizations, individuals, and the mediation in Beijing–Taipei disputes after the cold war, în J. Bercovitch, Kwei-Bo Huang, Chung-Chian Teng (edit.), *Conflict Management, Security and Intervention in East Asia. Third-party mediation in regional conflict*, Routledge, Londra, New York, 2008.
119. Ciglia, F., *Un pas în afara omului. Geneza gândirii lui Lévinas*, CEDAM, Padova, 1988.
120. Clench, Hugh, Rousseau, Lindsey, Establishing a regional service for disagreement resolution – the experience of two regional partnerships, în Irvine S. Gersch, Adam Gersch (edit.), *Resolving Disagreement in Special Educational Needs. A practical guide to conciliation and mediation*, Routledge Falmer, Londra, New York, 2003.
121. Cloke, Kenneth, *Mediating Dangerously. The Frontiers of Conflict Resolution*, Jossey-Bass Publishers, San Francisco, 2001.
122. Cloșcă, Ionel, *Despre diferendele internaționale și căile soluționării lor*, Ed. Științifică, București, 1973.
123. Cloșcă, Ionel, *Reglementarea prin mijloace pașnice a diferendelor dintre state*, Ed. politică, București, 1980.
124. Coates, R.B., Gehm, J., An Empirical Assessment, în M. Wright, B. Galaway (edit.), *Mediation and Criminal Justice*, Sage, Londra, 1989.
125. Cohen, R., *Peer Mediation in Schools: Students Resolving Conflict*, Goodyear Books, Glenview, 1995.
126. Cohen, Herb, *Orice se poate negocia*, Luminița Popescu (trad.), Colosseum, București, 1995.
127. Colard, D., *Les relations internationales*, Masson, Paris, 1981.
128. Coleman, P., Refining Ripeness: A Social-Psychological Perspective, în *Peace and Conflict: Journal of Peace Psychology*, nr. 3, 1997.
129. Colin, Armand (Ed.), *Dictionnaire de Sociologie*, Paris, 1991, 1995, coord. Gilles Ferreol, ed. În limba română – *Dicționar de Sociologie*, Ed. Științifică & Tehnică, București, 1998.
130. Conlon, D. E., Fasolo, P. M., Influence of speed of third-party intervention and outcome on negotiator and constituent fairness judgements, *Academy of Management Journal*, 13, 4, 1990.
131. Conlon, D.E., Carnevale, P.J.D., Murnighan, J.K., Intravention: Thirdparty Intervention with Clout, *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, nr. 57, 1994.
132. Costello, Edward J., *Controlling Conflict. Alternative Dispute Resolution for Business*, CCH Incorporated, Chicago, 1996.
133. Cornelius, H., Faire, S., *Știința rezolvării conflictelor. Fiecare poate câștiga*, Ed. Științifică și Tehnică, București, 1996.
134. Coser, A. *The functions of Social Conflict*, New York, 1956.
135. Couto, Richard A., Guthrie, Catherine S., *Making Democracy Work Better, Mediating Structures, Social Capital, and the Democratic Prospect*, The University of North Carolina Press, Chapel Hill, Londra, 1999.
136. Cotter, Alison, Winslade, John, Monk, Gerald, *Employment Mediation*, în John Winslade, Gerald Monk, *Practicing Narrative Mediation, Loosening the Grip of Conflict*, Jossey-Bass, San Francisco, 2008.
137. Coy, P. G., Hedeon, T., A stage model of social movement co-optation: community mediation in the United States, *The Sociological Quarterly*, nr. 46/3, Summer 2005.
138. Crawley, John, Graham, Katherine, *Mediation for Managers. Resolving Conflict and Rebuilding Relationships at Work*, Nicholas Brealey Publishing, Londra, 2002.

139. Cremin, H., An investigation into whether the 'Iceberg' system of peer mediation training, and peer mediation, reduce levels of bullying, raise self-esteem, and increase student empowerment amongst upper primary age children, Leicester University, Leicester, 2001.
140. Cremin, Hilary, Peer Mediation, Open University Press, Berkshire, 2007.
141. Critchley, Simon, The Ethics of Deconstruction: Derrida and Levinas, Blackwell, Oxford, 1992.
142. Crocker, Chester A., Hampson, Fen Osler, Aall, Pamela (ed.), Turbulent Peace, United States Institute of Peace Press, Washington, 2003.
143. Curran, D., Sebenius, J. K., Watkins, M., Two Paths to Peace: Contrasting George Mitchell in Northern Ireland with Richard Holbrooke in Bosnia-Herzegovina, în Negotiation Journal, nr. 20/4, 2004.

#### **D.**

144. Dahrendorf, R., Soziale Klassen und Klassen – Konflikt in der industriellen Gesellschaft, Tübingen, 1957 (Classes et Conflits de classe dans la société industrielle, Mouton, 1972).
145. D'Almeida, Fabrice, Riosa, Alceo (dir.), Parola e Mediazione, L'eloquenza politica nella società contemporanea, FrancoAngeli, Milano, 2004.
146. D'Ambrumenil, Peter Lance, Mediation and arbitration, Cavendish Publishing Limited, Londra, 1997.
147. Dana, Daniel, Conflict Resolution, Quebecor, Martinsburg, 2001.
148. Danzig, Richard, Towards the Creation of a Complementary, Decentralized System of Criminal Justice, Stanford Law Review, nr. 26, 1973.
149. D'Aquino, Toma, Summa theologiae, I-II, q.26, art.4, q.28, art.2, în Enciclopedia filosofica, Bompiani, Milano, 2006.
150. Dauenhauer, Bernard, Silence: The Phenomenon and Its Ontological Significance, Indiana University Press, Bloomington, 1980.
151. Davies, T., Humanism, Routledge, London, 1997.
152. Davis, Kingsley, Human Society, Macmillan Company, New York, 1949.
153. Davis, Gwynn, Making amends: Mediation and reparation in Criminal Justice, Routledge, Londra, New York, 1992; Taylor & Francis e-Library, 2002.
154. Davis, Aeron, The Mediation of Power. A critical introduction, Routledge, Londra, New York, 2007.
155. Delacampagne, Christian, La Philosophie politique aujourd'hui, Ed. du Seuil, Paris, 2000.
156. Deleanu, Ion, Instituții și proceduri constituționale – în dreptul român și în dreptul comparat -, Ed. C. H. Beck, București, 2006.
157. Deutsch, M., A theory of cooperation and competition, Human relations, nr. 2, 1949.
158. Deutsch, M., Fifty years of conflict, în L. Fastinger (ed.), Retrospection on social psychology, Oxford University Press, New York, 1980.
159. Deutsch, M., The resolution of conflict, Yale University Press, New Haven, 1973.
160. Deutsch, M., Coleman, P.T., The Handbook of Conflict Resolution: Theory and Practice, Jossey-Bass, San Francisco, 2000.
161. Dezalay, Y., The forum should fit the fuss: the economics and politics of negotiated justice, în M. Cain, C. B. Harrington (edit.), Lawyers in a Postmodern World: Translation and Transgression, Open University Press, Buckingham, 1994.
162. Dixon, W. J., Third-party techniques and Social Psychology, 85, 4, 1996.
163. Dixon, W.J., Third-party Techniques for Preventing Conflict Escalation and Promoting Peaceful Settlement, International Organization, nr. 50/4, 1996.
164. Doherty, Nora, Guyler, Marcelas, The essential Guide to Workplace Mediation and Conflict Resolution. Rebuilding Working Relationships, Kogan Page, Londra, Philadelphia, 2008.



165. Dorneanu, Valer, Dialogul social, Lumina Lex, București, 2005.
166. Drăganu, T., Drept constituțional și instituții politice, tratat elementar, vol. II, Lumina Lex, București, 1998.
167. Druckman, D., Zechmeister, K., Conflict of interest and value dissensus. Human Relations, 23, 5, 1970.
168. Druckman, Daniel, Dogmatism, prenegotiation experience and simulated group representation as determinants of dyadic behavior in a bargaining situation, Journal of Personality and Social Psychology, 6, 3, 1967.
169. Druckman, D., The Situational Levers of Negotiating Flexibility, Journal of Conflict Resolution, nr. 37, 1993.
170. Druckman, D., Determinants of Compromising Behavior in Negotiation: A Metaanalysis, Journal of Conflict Resolution, nr. 38, 1994.
171. Dudreuilh, Thierry, Médiation un milieu interculturel; Colloque UNESCO du 7 mars 2003, „La Médiation et les jeunes”, Programme d'éducation à la paix par la médiation dans les Balkans.
172. Dufour, D. R., Les Mystères de la trinité, „Bibliothèque des sciences humaines”, Gallimard, Paris, 1990.
173. Dupont, Christophe, La Négociation. Conduite, théorie, applications, 4e édition, Dalloz, Paris, 1994.
174. Durkheim, E., De la division du travail social (1983), PUF, coll. „Quadriège”, Paris, 1996.
175. Duroselle, Jean-Baptiste, Histoire diplomatique de 1919 à nos jours, 11e édition, Dalloz, Paris, 1993.

**E.**

176. Elkiss, H., Alternatives to arbitration: Are unions ready for change?, Labor Law Journal, 49, 1997.
177. Emery, R.E., Renegotiating Family Relationships: Divorce, Child Custody and Mediation, Guilford Press, New York, 1994.
178. Encina, Gregorio Billikopf, Mediación Interpersonal. Empoderamiento del Individuo, Edición Internacional, California, 2005.
179. Evans, G., Newnham, J., The Penguin Dictionary of International Relations, Penguin Books, London, 1998.
180. Evans, B., Rydin, Y., Planning, professionalism and sustainability, în A. Blowers, B. Evans (edit.), Town Planning into the 21st Century, Routledge, Londra.
181. Ewick, P., Silbey, S. S., The Common Place of Law: Stories of Popular Legal Consciousness, University of Chicago Press, Chicago, 1998.

**F.**

182. Faget, Jacques, Mediazione e azione pubblica: la dinamica del fluido, în Donatella Bramanti (edit.), Processi di mediazione e ligami sociali, Sociologia e Politiche Sociali, vol. 9, nr. 2, FrancoAngeli, Milano, 2006.
183. Festinger, L., A theory of cognitive dissonance, Stanford University Press, Stanford, 1957.
184. Finkelkraut, Alain, Le sujet, la démocratie et l'autre în vol. colectiv „La Rencontre”, Autrement, Paris, 2000.
185. Fisher, Eric A., Community Courts: An Alternative to Conventional Adjudication, American University Law Review, nr. 24, 1975.
186. Fisher, R., International Mediation: A Working Guide, International Peace Academy, Boston, 1978.
187. Fisher, Roger, Ury, William, International mediation: A working guide, Ideas for the Practitioner, International Peace Academy, New York, 1978.

188. Fisher, P., Ury, W., *Getting to Yes: Negotiating Agreement Without Giving In*, Houghton Mifflin, Boston, 1981.
189. Fisher, R., Ury, W., *Getting to Yes. Negotiating Agreement without Giving in*, Hutchinson Business Books, Londra, 1981.
190. Fisher, R., Ury, W.L., *Getting to Yes*, Houghton Mifflin, New York, 1981.
191. Fisher, R., Ury, W., *Getting to Yes: Negotiating Agreement Without Giving In*, 2<sup>nd</sup> ed., Penguin Books, New York, 1991.
192. Fiss, O., *Against Settlement*, Yale Law Journal, nr. 93, 1984.
193. Fitzpatrick, P., *The impossibility of popular justice*, în S. E. Merry, N. Milner (edit.), *The Possibility of Popular Justice: A Case Study of Community Mediation in the United States*, University of Michigan Press, Ann Arbor, 1995.
194. Fitzpatrick, P., *The rise and rise of informalism*, în R. Matthews (edit.), *Informal Justice?*, Sage, Londra, 1988.
195. Folberg, J., Taylor, A., *Mediation: A Comprehensive Guide to Resolving Conflicts Without Litigation*, Jossey-Bass, San Francisco, 1984.
196. Foucault, Michel, *Discipline and Punish: The Birth of the Prison*, Vintage, New York, 1977.
197. Foucault, Michel, *The History of Sexuality: An Introduction*, vol. 1, Pantheon Books, New York, 1978.
198. Foucault, Michel, *Governmentality, Ideology and Consciousness*, nr. 6, 1979.
199. Foucault, Michel, *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1972–1977*, Harvester Press, Brighton, 1980.
200. Foucault, M., *Of Other Spaces*, în *Diacritics*, Vol. 16, 1986.
201. Forsythe, D. P., *Humanitarian Mediation by the International Committee of the Red Cross*, în S. Touval, I. W. Zartman (edit.), *International Mediation in Theory and Practice*, Westview, Boulder, 1985.
202. Francesca, Manolita, *Rischio e funzione della mediazione*, Edizioni Scientifiche Italiane, Roma, 2005.
203. Freund, Julien, *Sociologie du conflit*, PUF, Paris, 1983.
204. Freud, S., *Métapsychologie*, Paris, 1968.
205. Frunzeti, Teodor, *Soluționarea Crizelor Internaționale. Mijloace militare și nemilitare*, Institutul European, Iași, 2006.
206. Frydenberg, Erica, *Morton Deutsch - A Life and Legacy of Mediation and Conflict Resolution*, Australian Academic Press, Brisbane, 2005.
207. Fuller, Lon, *Mediation—Its Forms and Functions*, Southern California Law Review, nr. 44, 1971.
208. Furlong, Gary T., *The conflict resolution toolbox. Models and Maps for Analyzing, Diagnosing and Resolving Conflict*, Wiley, Canada, 2005.

## G.

209. Gamman, John K., *Overcoming Obstacles in Environmental Policymaking: Creating Partnerships Through Mediation* SUNY Series in International Environmental Policy and Theory, State University of New York Press, New York, 1994.
210. Garrigues, Jean, *Entre expertise et polémique: l'éloquence politique des milieux économiques sous la troisième République*, în Fabrice d'Almeida, Alceo Riosa (edit.), *Parola e Mediazione. L'eloquenza politica nella società contemporanea: Francia e Italia confronto*, FrancoAngeli, Milani, 2004.
211. Gauchet, Marcel, *La Révolution des droits de l'homme*, Gallimard, 1989.
212. Geamănu, Grigore, *Drept internațional public*, Ed. didactică și pedagogică, vol. I, București, 1981.
213. Genn, H., *Mediation in action: Resolving court disputes without trial*, Calouste Gulbenkian Foundation, Londra, 2000.

214. Georgescu, Toma, Caraiani, Gheorghe, Managementul Negocierii Afacerilor. Uzanțe – Protocol, Lumina Lex, București, 1999.
215. Gersch, Irvine S., Casale, Cathy, Luck, Chris, SEN conciliation, în Irvine S. Gersch, Adam Gersch (edit.), Resolving Disagreement in Special Educational Needs. A practical guide to conciliation and mediation, Routledge Falmer, Londra, New York, 2003.
216. Gersch, Adam, Introduction, în Irvine S. Gersch, Adam Gersch (edit.), Resolving Disagreement in Special Educational Needs. A practical guide to conciliation and mediation, Routledge Falmer, Londra, New York, 2003.
217. Gibson, K., Mediation in the medical field, Hastings Center Report, 29, 5, 1999.
218. Gilbert, A.N., Lauren, P.G., Crisis Management: An Assessment and Critique, Journal of Conflict Resolution, nr. 24, 1980.
219. Gherardi, Raffaella, L'arte del compromesso, La politica della mediazione nell'Italia liberale, Il Mulino, Bologna, 1993.
220. Ghio, M., Mediazione, în Enciclopedia filosofica, Bompiani, Milano, vol. 7, 2006.
221. Glasl, F., The Process of Conflict Escalation and Roles of Third Parties, în G.B.J. Bomers, R.B. Peterson (edit.), Conflict Management and Industrial Relations, Kluwer-Nijhoff, Boston, 1982.
222. Goldsmith, Jack L., International dispute resolution: the regulation of forum selection, Ed. Transnational, 1997.
223. Goode, Luke, Jürgen Habermas. Democracy and the Public Sphere, Pluto Press, Londra, Ann Arbor, 2005.
224. Gormly, J., A comparison of predictions from consistency and affect theories for arousal during interpersonal disagreement, Journal of Personality and Social Psychology, 30, 5, 1974.
225. Greig, J. M., Moments of opportunity. Reconizing conditions of ripeness for international mediation between enduring rivals, Journal of Conflict Resolution, 45, 6, 2001.
226. Greig, J.M., Moments of Opportunity: Recognizing Conditions of Ripeness for International Mediation, Journal of Conflict Resolution, nr. 45, 2001.
227. Grossberg, Lawrence, Wartella, Ellen, Whitney, D. Charles, Media Making: Mass Media in a Popular Culture, Sage, Thousand Oaks, 1998.
228. Guillaume-Hofnung, Michèle, La Médiation, „Que sais-je?“, 4e édition, PUF, Paris, (1995) 2007.
229. Gulotta, G., Santi, G., Dal conflitto al consenso, Giuffrè, Milano, 1988.
230. Gurr, Ted Robert, Containing Internal War in the Twenty-First Century, în Fen Osler Hampson, David Malone (edit.), From Reaction to Conflict Prevention: Opportunities for the UN System, Lynne Reinner, Boulder, 2002.

## H.

231. Haass, R.N., Conflicts Unending, Yale University Press, New Haven, 1990.
232. Habermas, Jürgen, Strukturwandel der Öffentlichkeit, Luchterhand Verlag, Nieuwied-Berlin, Einleitung, 1962.
233. Hallberlin, C. J., Transforming workplace culture through mediation: Lessons learned from swimming upstream, Hofstra Labor & employment law journal, nr. 18/2, 2001.
234. Hampson, Fen Osler, Can the UN still mediate?, în Richard M. Price, Mark W. Zacher (edit.), The United Nations and Global Security, Palgrave Macmillan, New York, 2004.
235. Hancock, L.E., To act or to Wait: A Two Stage View of Ripeness, International Studies Perspectives, nr. 2, 2001.
236. Hanga, Vladimir, Elemente psihologice în mediațiunea internațională, în R.R.S.I., nr. 3 (13), 1971.
237. Harrington, C. B., Shadow Justice: The Ideology and Institutionalization of Alternatives to Court, Greenwood Press, Westport, 1985.

238. Hartley, Roger E., *Alternative Dispute Resolution in Civil Justice Systems*, LFB Scholarly Publishing LLC, New York, 2002.
239. Haynes, John, *Molestie Sessuali: Mediare una disputa nei rapporti di lavoro*, în John M. Haynes, Gretchen L. Haynes, Larry S. Fong (edit.), *La Mediazione. Strategie e Tecniche per la Risoluzione Positiva dei Conflitti*, Edizioni Carlo Amore è un marchio di Firera&Liuzzo Group, Roma, (2003) 2007.
240. Hedeem, T., Coy, P. G., *Community mediation and the court system: the ties that bind*, *Mediation Quarterly*, 17/4, 2000.
241. Hennessey, T., *The Northern Ireland Peace Process: Ending the Troubles*, Palgrave, New York, 2001.
242. Herrman, Margaret S., Hollett, Nancy, Gale, Jerry, *Mediation from Beginning to End: A Testable Model*, în Margaret S. Herrman (edit.), *The Blackwell Handbook of Mediation. Bridging Theory, Research, and Practice*, Blackwell Publishing, Malden, Oxford, 2006.
243. Hermann, C.F., *International Crisis as a Situational Variable*, în J.N. Rosenau (edit.), *International Politics and Foreign Policy*, 2nd edn, Free Press, New York, 1969.
244. Hirschman, A. O., *The strategy of economic development*, Yale University Press, New Haven, 1958.
245. Hobbes, Th., *Léviathan, Traité de la matière, de la forme et du pouvoir de la représentation ecclésiastique*, Sirey, Paris, (1651) 1971.
246. Hoffman, D. A., *Confessions of a Problem-Solving Mediator*, *Society for Professionals in Dispute Resolution News*, vol. 23, nr. 3, 1999.
247. Holbrooke, R., *To End a War, Revised Edition*, The Modern Library, New York, 1999.
248. Homans, G. C., *Social behaviour: Its elementary forms*, Harcourt, Brace & World, New York, 1961.
249. Hopmann, P.T., *The Negotiation Process and the Resolution of International Conflicts*, University of South Carolina Press Columbia, 1996.
250. Horbury, H., Pears, H., *Collaborative Group-work: How Infant Children Can Manage it*, *Education 3–13*, nr. 22/3, 1994.
251. Huang, Kwei-Bo, *The transformation of ASEAN as a third-party mediator in intra-regional disputes of Southeast Asia*, în J. Bercovitch, Kwei-Bo Huang, Chung-Chian Teng (edit.), *Conflict Management, Security and Intervention in East Asia. Third-party mediation in regional conflict*, Routledge, Londra, New York, 2008.
252. Hühn, Peter, *Introduction*, în Fotis Jannidis, Matías Martínez, John Pier, *Narratologia - Contributions to Narrative Theory. Point of View, Perspective, and Focalization, Modeling Mediation in Narrative*, Walter de Gruyter, Berlin, New York, 2009.
253. Hume, Scan (edit.), *Emmanuel Levinas - The Levinas Reader*, Basil Blackwell, Oxford, 1989.
254. Hunyadi, Mark, Jürgen Habermas, în vol. Fr. Chatelet, O. Duhamel, E. Pisier, *Dictionnaire des oeuvres politiques*, PUF, Tr. Ed. 1995.

## I.

255. Iannelli, Domenico, *La Mediazione*, Utet Giuridica, Torino, 2007.
256. Ignat, Claudiu, Şuştac, Zeno, Danileţ, Cristi, *Ghid de Mediere*, Ed. Universitară, Bucureşti, 2009.
257. Iorgovan, A., *Tratat de Drept Administrativ*, vol. II, ediția a IV-a, Ed. All Beck, Bucureşti, 2005.
258. Ippolito, C. A., Pruitt, D. G., *Power balancing in mediation: Outcomes and implications of mediator intervention*, *International Journal of Conflict Management*, 1, 3, 1990.

259. Irving, Shae, Michon, Kathleen, McKenna, Beth (edit.), *Nolo's Encyclopedia of Everyday Law. Answers to Your Most Frequently Asked Legal Questions*, 4th edition, Nolo, Berkeley, 2002.

**I.**

260. „Întâia Epistolă către Corinteni a Sfântului Apostol Pavel”, în *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995.

**J.**

261. Jabri, V., *Discourse on Violence: Conflict Analysis Reconsidered*, Manchester University Press Manchester, England, 1996.
262. James, Paula, *The Divorce Mediation Handbook : Everything You Need to Know*, John Wiley & Sons, Inc., Jossey-Bass Publishers, San Francisco, 1997.
263. Jandt, E.E., *Win-Win Negotiating. Turning Conflict into Agreement*, John Wiley, New York, 1985.
264. Jia, W., *Chinese mediation and its cultural foundation*, în G. Chen, R. Ma (edit.), *Chinese conflict management and resolution*, Ablex Publishing, Norwood, 2002.
265. Johnson, D.W., Johnson, R.T., *Cooperation and competition: theory and research*, Interaction, Edina, 1989.
266. Johnston, D., Sampson, C., (edit.), *Religion: The Missing Dimension of Statecraft*, Oxford University Press, New York, 1994.
267. Jones, E. E., Gerard, H. B., *Foundations of social psychology*, Wiley, New York, 1967.

**K.**

268. Kaufmann, C. D., *U.S. Mediation in the Falklands/Malvinas Crisis*, în *Pew Case Studies in International Affairs, Instructor Copy 431*, Georgetown University, Washington, 1994.
269. Keashly, L., Fisher, R.J., *A Contingency Perspective on Conflict Interventions: Theoretical and Practical Considerations*, în J. Bercovitch (edit.), *Resolving International Conflicts: The Theory and Practice of Mediation*, Lynne Rienner, Boulder, 1996.
270. Kelman, H. C., *Informal Mediation by the Scholar/Practitioner*, în J. Bercovitch, J. Z. Rubin *Mediation in International Relations: Multiple Approaches to Conflict Management*, St. Martin's Press, New York, 1992.
271. Keltner, John W., *The management of Struggle: Elements of Dispute Resolution Through Negotiation, Mediation and Arbitration*, N. J.-Hampton Press, Cresskill, 1994.
272. Kestner, Prudence Bowman; Ray, Larry, *The Conflict Resolution Training Program*, Jossey-Boss Inc., San Francisco, 2002.
273. Kettels, Sabine, *La mediazione sociale come parte della „Politische Erwachsenenbildung” in Germania*, în Lucio Luison (edit.), *La Mediazione come strumento di intervento sociale. Problemi e prospettive internazionali. Politiche e servizi sociali*, FrancoAngeli, Milano, 2006.
274. Kissinger, H., *Years of Renewal*, Simon & Schuster, New York, 1999.
275. Khadiagala, Gilbert M., *Meddlers or Mediators? African Interveners in Civil Conflicts in Eastern Africa*, Martinus Nijhoff Publishers, Leiden, Boston, 2007.
276. Kheel, Theodore Woodrow, *The Keys to Conflict Resolution: Proven Methods of Settling Disputes Voluntarily, Four Walls Eight Windows*, New York, 1999.
277. Kleiboer, M., *Understanding Success and Failure in International Mediation*, în *Journal of Conflict Resolution*, nr. 40, 1996.
278. Kleiboer, M., *The Multiple Realities of International Mediation*, Lynne Rienner, Boulder, 1998.

279. Kleiboer, M., Great Power Mediation: Using Leverage to Make Peace?, în J. Bercovitch (edit.) *Studies in International Mediation: Essays in Honor of Jeffrey Z. Rubin*, Houndsmills, Basingstoke, Palgrave MacMillan, Hampshire, 2002.
280. Knapman, Nick, Leimdorfer, Tom, Developing regional arrangements for disagreement resolution, în Irvine S. Gersch, Adam Gersch (edit.), *Resolving Disagreement in Special Educational Needs. A practical guide to conciliation and mediation*, Routledge Falmer, Londra, New York, 2003.
281. Kochan, T. A., Jick, T. A., The public sector mediation process: A theory and empirical examination, *Journal of Conflict Resolution*, 22, 1978.
282. Kolb, D., Strategy and tactics of mediation, în *Human Relations*, nr. 36, 1983.
283. Kolb, D. M., Babbitt, E. F., Mediation Practice on the Home Front: Implications for Global Conflict Resolution, în J. A. Vasquez, J. T. Johnson, S. Jaffee, L. Stamato (edit.) *Beyond Confrontation: Learning Conflict Resolution in the Post-Cold War Era*, University of Michigan Press, Ann Arbor, 1995.
284. Kovach, Kimberlee K., Mediation, în Michael L. Moffitt, Robert C. Bordone (edit.), *The Handbook of Dispute Resolution*, Jossey-Bass, San Francisco, 2005.
285. Kressel, K., Pruitt, D. G., Themes in the mediation of social conflict, *Journal of Social Issues*, 41, 2, 1985.
286. Kressel, K., *Labor Mediation: An Exploratory Survey*, Association of Labor Mediation Agencies, New York, 1972.
287. Kressel, K., Pruitt, D. G., *Mediation research*, Jossey-Bass, San Francisco, 1989.
288. Kressel, K., Pruitt, D.G., (edit.), *Mediation Research: The Process and Effectiveness of Third Party Intervention*, Jossey-Bass, San Francisco, 1989.
289. Kriesberg, L., Varieties of Mediating Activities and Mediators in International Relations, în J. Bercovitch (edit.) *Resolving International Conflicts: The Theory and Practice of Mediation*, Lynne Rienner Publishers, Boulder, 1996.
290. Krivis, Jeffrey, *Improvisational Negotiation. A Mediator's Stories of Conflict About Love, Money, Anger—and the Strategies That Resolved Them*, Jossey-Bass, San Francisco, 2006.
291. Krivis, Jeffrey, Lucks, Naomi, *How to Make Money as a Mediator (and Create Value for Everyone). 30 Top Mediators Share Secrets to Building a Successful Practice*, Jossey-Bass, San Francisco, 2006.
292. Kruse, A., Third-party roles in conflict management. *Training and Development*, 49, 5, 1995.
293. Kueneman, R., The origins and role of law in society, în R Linden (edit.) *Criminology: A Canadian Perspective*, Vol. 5, Thomson-Nelson, Toronto, 2004.

## L.

294. Lake, Ruth, *L'arte della Negoziazione interculturale. Concludere affari senza barriere*, FrancoAngeli, Milano, 2000.
295. Lande, J., Toward more sophisticated mediation theory, *Journal of Dispute Resolution*, nr. 2, 2000.
296. Leimdorfer, T., Teaching creative responses to conflict, *New Era in Education*, nr. 71/2, 1990.
297. Lempereur, Alain Pekar, Colson, Aurélien, *Méthode de Négociation*, Dunod, Paris, 2004.
298. Lévinas, E., *Totalitate și infinit*, Jaca Book, Milano, 1980.
299. Lévinas, E., *Etică și infinit*, Citta nuova, Roma, 1984.
300. Lévinas, E., *De la existență la existent*, Marrieti, Casale Monferrato, 1986.
301. Levinas, Emmanuel, *Entretiens avec F. Poirié*, Babel, Paris, 1996.
302. Levinas, Emmanuel, *Les Imprévus de l'histoire*, Babel, Paris, 1996.
303. Lewin, K., *A dynamic theory of personality*, Macgraw-Hill, New York, 1935.

304. Lewis, K., *Resolving Social Conflicts. Selected Papers on Group Dynamics*, New York, 1948.
305. Liang, Bin, *The Changing Chinese Legal System, 1978–Present. Centralization of Power and Rationalization of the Legal System*, Routledge, Londra, New York, 2008.
306. Lieb, D., *Iran and Iraq at Algiers, 1975*, in Saadia Touval, I. William Zartman (edit.), *International Mediation in Theory and Practice*, Westview Press, Boulder, 1985.
307. Liebmann, M., *Mediation in context*, Jessica Kingsley Publishers, Londra, 2000.
308. Liebmann, Marian, *Restorative Justice - How It Works*, Jessica Kingsley Publishers, Londra, Philadelphia, 2007.
309. Lightstone, Jack N., *The Commerce of the Sacred. Mediation of the Divine among Jews in the Greco-Roman World*, Columbia University Press, New York, (1984) 2006.
310. Lim, R. G., Carnevale, P. J., *Contingencies in the mediation of disputes*, *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 2, 1990.
311. Livingstone, S., *Mediated Knowledge: Recognition of the Familiar, Discovery of the New*, in J. Gripsrud (edit.), *Television and Common Knowledge*, Routledge, London, 1999.
312. Lopez, Mari-Cruz Taboada, McLaren, Moray, *Peer Mediation: Involving children in mediation*, in Irvine S. Gersch, Adam Gersch (edit.), *Resolving Disagreement in Special Educational Needs. A practical guide to conciliation and mediation*, Routledge Falmer, Londra, New York, 2003.
313. Lovenheim, Peter, *How to Mediate Your Dispute*, Nolo Press, Berkeley, 1996.
314. Lovenheim, Peter, Guerin, Lisa, *Mediate, Don't Litigate – Strategies for a Successful Mediation*, Nolo, Berkeley, 2004.
315. Low, S., *The Zimbabwe Settlement, 1976–1979*, in Saadia Touval, I. William Zartman (edit.), *International Mediation in Theory and Practice*, Westview Press, Boulder, 1985.
316. Lowry, L. Randolph, *Evaluative Mediation*, in Jay Folberg, Ann L. Milne, Peter Salem (edit.), *Divorce and Family Mediation. Models, Techniques, and Applications*, The Guilford Press, New York, Londra, 2004.
317. Lubman, S. B., *Bird in a cage: Legal reform in China after Mao*, Stanford University Press, Stanford, 1999.
318. Luison, Lucio (dir.), *La mediazione come strumento di intervento sociale, Problemi e prospettive internazionali*, FrancoAngeli, Milano, 2006.
319. Lyotard, Jean-François, *The Postmodern Condition: A Report on Knowledge*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1984.
320. Lyotard, Jean-François, *L'Inhumain*, Galilée, Paris, 1988.
321. Lyotard, Jean-François, *The Different: Phrases in Dispute*, Manchester University Press, Manchester, 1988.
322. Lyotard, Jean-François, Thebaud, Jean-Loup, *Just Gaming*, University of Minnesota Press, Minneapolis, 1985.

## **M.**

323. MacKinnon, David P., *Introduction to Statistical Mediation Analysis*, Lawrence Erlbaum Associates, New York, 2008.
324. Maines, B., Robinson, G., *You can, you Know you can*, Lucky Duck Publishing, Bristol, 1988.
325. Maines, B., Robinson, G., *Managing Children: Managing themselves*, Lucky Duck Publishing, Bristol, 1994.
326. Maoz, Z., *Conflict Management and Conflict Resolution: A Conceptual and Methodological Introduction*, in Z. Maoz, A. Mintz, T.C. Morgan, G. Palmer, R.J. Stoll (edit.), *Multiple Paths to Knowledge in International Relations: Methodology in the Study of Conflict Management and Conflict Resolution*, Lexington Books, Lanham, 2004.

327. Marcus, Leonard J., Dorn, Barry C., *Renegotiating Health Care: Resolving Conflict to Build Collaboration*, John Wiley & Sons, Inc., Jossey-Bass Publishers, San Francisco, 1999.
328. Marga, Andrei, *Filosofia lui Habermas*, Ed. Polirom, Iași, 2006.
329. Marga, Andrei, Herbert Marcuse. *Studiu Critic*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1980.
330. Marga, Andrei, *Introducere în filosofia contemporană*, Ed. Polirom, Iași, 2001.
331. Marshall, Monty G., *Measuring the Societal Impact of War*, în Fen Osler Hampson, David Malone (edit.), *From Reaction to Conflict Prevention: Opportunities for the UN System*, Lynne Reinner, Boulder, 2002.
332. Martin, Marc, *Vies quotidiennes în cartea coordonată de Rioux, J.-P., Sirinelli, J.-F., La France d'un siècle à l'autre 1914-2000*, Hachette Littératures, Paris, 2000.
333. Martin-Barbero, J., *Communication, Culture and Hegemony: From Media to Mediations*, Sage, Londra, 1993.
334. Marx, Karl, Engels, Fr., *Opere*, vol. VIII, Ed. Politică, București, 1960.
335. Masheder, M., *Let's Cooperate: activities and ideas for parents and teachers of young children for peaceful conflict solving*, Peace Education Project, Londra, 1986.
336. Matthews, R., (edit.), *Informal Justice?*, Sage, Londra, 1988.
337. Matthews, E., *Twentieth century French philosophy*, Oxford University Press, Oxford, 1996.
338. Maundi, M., Zartman, I. W., Khadiagala, G., Nuameh, K., *Getting In: Mediator's Entry into African Conflicts*, US Institute of Peace, Washington, 2006.
339. Mayer, Bernard, *The Dynamics of Conflict Resolution*, Jossey-Boss Inc., San Francisco, 2000.
340. Mayer, Bernard, *Facilitative Mediation*, în Jay Folberg, Ann L. Milne, Peter Salem (edit.), *Divorce and Family Mediation. Models, Techniques, and Applications*, The Guilford Press, New York, Londra, 2004.
341. Mazilu, Dumitru, *Dreptul păcii – Tratat*, Ed. ALL BECK, București, 1998.
342. Mazilu, Dumitru, *Drept Internațional Public*, vol. 1, Ed. Lumina Lex, București, 2001.
343. Mazilu, Dumitru, *Drept Internațional Public*, vol. 2, Ed. Lumina Lex, București, 2002.
344. Mazilu, Dumitru, *Tratat privind teoria și practica negocierilor*, Ed. Lumina Lex, București, 2002.
345. Mbanzoulou, Paul, Tercq, Nicole, *La Médiation familiale pénale*, L'Harmattan, Paris, 2004.
346. McAnany, P.D., *Restitution as Idea and Practice: The Retributive Prospect*, în J. Hudson, B. Galaway (edit.), *Offender Restitution in Theory and Action* Lexington Books, Mass, Lexington, 1978.
347. McCold, Paul, *Primary Restorative Justice Practices*, în Allison Morris, Gabrielle Maxwell (edit.), *Restorative Justice for Juveniles. Conferencing, Mediation and Circles*, Hart Publishing, Oxford, 2001.
348. McCold, P., *Evaluation of a Restorative Milieu: CSF Buxmont School / Day Treatment Programs 1999–2001*, *Lucrare prezentată la A doua Conferință Internațională despre Violența în Școli*, Quebec City, Canada, 2003.
349. McConnon, Shay, McConnon, Margaret, *Conflict Management in the workplace. How to manage disagreements and develop trust and understanding*, 3<sup>rd</sup> edition revised and updated, howtobooks, Oxford, 2008.
350. McCrory, J.P., *Environmental mediation – another piece for the puzzle*, Vermont Law Review, nr. 6/1, 1981.



351. McLaughlin, M. E., Carnevale, P., Lim, R. G., Professional mediators' judgements of mediation tactics: Multidimensional scaling and cluster analyses, *Journal of Applied Psychology*, 76, 3, 1991.
352. McMahon, C., Conflict Resolution Network Schools Australia, *European Journal of Intercultural Studies*, nr. 8/2, 1997.
353. Meierding, Nina R., Managing the Communication Process in Mediation, în Jay Folberg, Ann L. Milne, Peter Salem (edit.), *Divorce and Family Mediation. Models, Techniques, and Applications*, The Guilford Press, New York, Londra, 2004.
354. Mendras, H., *L'Europe des Européens*, Ed. Gallimard, Paris, 1997.
355. Menkel-Meadow, Carrie, The many ways of mediation: the transformation of tradition, ideologies, paradigms, and practices—review essay, *Negotiation Journal*, nr. 11/3, 1995.
356. Menzel, K. E., Judging the fairness of mediation: a critical framework, *Mediation Quarterly*, nr. 9/1, 1991.
357. Merle, M., *Sociologie des relations internationales*, Ed. Dalloz, 4e, Paris, 1988.
358. Merlini, Roberto (trad.), *La negoziazione: Le guide personali del manager e dell'imprenditore*, (Harvard Business School Press, 2003), Etas, Milano, (2003) 2005.
359. Merry, S. E., Milner, N., (edit.), *The Possibility of Popular Justice: A Case Study of Community Mediation in the United States*, University of Michigan Press, Ann Arbor, 1995.
360. Messing, J. K., Mediation: An intervention strategy for counselors, *Journal of Counseling and Development*, 71, 1, 1993.
361. Messmer, H., Tackling the Conflict, în B. Galaway, J. Hudson (edit.), *The State as Parent*, The Netherlands, Kluwer, 1989.
362. Messmer, Heinz, Victim-offender mediation in Germany, în Gwynn Davis, *Making amends: Mediation and reparation in Criminal Justice*, Routledge, Londra, New York, 1992; Taylor & Francis e-Library, 2002.
363. Michalowski, R., *Law, Order and Crime*, Random House, New York, 1985.
364. Michel, Albin, *Dictionnaire de la Sociologie*, Encyclopaedia Universalis, Paris, 1998.
365. Miff, Angela, Păun, Ciprian, *Dreptul Afacerilor*, Editura Imprimeria Ardealul, Cluj-Napoca, 2006.
366. Milburn, T.W., The Management of Crisis, în C.F. Hermann (edit.), *International Crises: Insights from Behavioral Research*, The Free Press, New York, 1972.
367. Miller, N. E., *Experimental Studies of Conflict*, în J. M. V. Hunt, *Personality and the Behaviour Disorders*, I, New York, 1944.
368. Miller, C. E., Crandall, R., Experimental research on the social psychology of bargaining and coalition formation, în P. B. Paulus, *Psychology of group influence*, Erlbaum, Hillsdale, 1980.
369. Milton-Edwards, Beverley, Hinchcliffe, Peter, *Conflicts in the Middle East since 1945*, 3rd edition, Routledge, Londra, New York, (2001, 2004), 2008.
370. Mitchell, C. R., *Peacemaking and the Consultant's Role*, Nichols, New York, 1981.
371. Mitchell, C. R., Webb, K., Mediation in International Relations: An Evolving Tradition, în C. R. Mitchell, K. W. Westport (edit.), *New Approaches to International Mediation*, Greenwood, Connecticut, 1988.
372. Mitchell, C.R., The Process and Stages of Mediation: Two Sudanese Cases, în D.R. Smock (edit.), *Making War and Waging Peace*, United States Institute of Peace Press, Washington, 1993.
373. Montaigne, M de, în S. Mancini, în *Enciclopedia Filosofica*, Ed. Bompiani, vol. 8, Milano, 2006.
374. Moore, C., *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*, Jossey-Bass, San Francisco, 1986.

375. Moore, C.M., Why do we mediate? în J. P. Folger, T. S. Jones (edit.), *New directions in mediation: Communication research and perspectives*, Sage, California, 1994.
376. Moore, C., *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*, 2<sup>nd</sup> ed., Jossey-Bass, San Francisco, 1996.
377. Moore, C. M., *The Mediation Process: Practical Strategies for Resolving Conflict*, 3rd ed., Jossey-Bass, San Francisco, 2003.
378. Morgan, T.C., *Untying the Knot of War: A Bargaining Theory of International Crises*, University of Michigan Press, Ann Arbor, 1994.
379. Morineau, J., *L'Esprit de la médiation*, Érès, 1998.
380. Morris, Allison, Maxwell, Gabrielle, *Implementing Restorative Justice: What Works?*, în Allison Morris, Gabrielle Maxwell (edit.), *Restorative Justice for Juveniles. Conferencing, Mediation and Circles*, Hart Publishing, Oxford, 2001.
381. Morrison, B., *Regulating safe school communities: being responsive and restorative*, *Journal of Educational Administration*, nr. 4/6, 2003.
382. Mortlock, A., *What Conditions determine Intervention and Non-intervention in the Asia Pacific Region*, Thesis, Master of Arts in Political Science, University of Canterbury, Chapter 6, 2006.
383. Mosterd, I., Rutte, C.G., *Effects of Time Pressure and Accountability to Constituents on Negotiation*, *International Journal of Conflict Management*, nr. 11, 2000.
384. Mousli, Marc, *Eloge du conflit. Mary Parker Follett et le conflit constructif*, în *Négociations – Revue semestrielle*, Editions De Boeck Université, Bruxelles, nr. 2, 2005.
385. Muers, Rachel, *Keeping God's silence. Towards a Theological Ethics of Communication*, Blackwell Publishing, Malden, Oxford, 2004.
386. Muñoz, Maria Pilar Galeote, *La Mediación*, în Rafael Hinojosa Segovia (coord.), *Sistemas de solución extrajurisdiccional de conflictos*, Editorial universitaria Ramón Areces, Madrid, 2006.
387. Myren, Richard A., *Law and Justice. An Introduction*, Brooks/Cole Publishing Company, Pacific Grove, 1988.

## N.

388. Nabatchi, Tina, Bingham, Lisa Blomgren, Good, David H., *Organizational justice and workplace mediation: a six-factor model*, în Richard A. Posthuma (edit.), *International Journal of Conflict Management. Third party workplace dispute resolution*, Vol. 18, Nr. 2, 2007.
389. Nesic, M., *Mediation: on the rise in the United Kingdom*, *Bond Law Review*, nr. 13, 2001.
390. Ness, Daniel Van, Morris, Allison, Maxwell, Gabrielle, *Introducing Restorative Justice*, în Allison Morris, Gabrielle Maxwell (edit.), *Restorative Justice for Juveniles. Conferencing, Mediation and Circles*, Hart Publishing, Oxford, 2001.
391. Nguyen, T. H. Y., *Beyond Good Offices? The Role of Regional Organizations in Conflict Resolution*, în *Journal of International Affairs*, nr. 55, 2002.
392. Nicola, P. Di, *La rete: metafora dell'appartenenza. Analisi strutturale e paradigma di rete*, FrancoAngeli, Milano, 1998.
393. Nicolson, Sir Harold, *Diplomacy*, Institute for the study of Diplomacy, Washington, 2nd edition, 1950.
394. Nicolson, Harold, *Diplomacy*, Institute for the study of Diplomacy, Washington D.C., 1988.
395. Noce, Dorothy J. Della, Bush, Robert A. Baruch, Folger, Joseph P., *Considerazioni sui presupposti teorici della mediazione: implicazioni pratiche e politiche*, în Lucio Luison (edit.), *La Mediazione come strumento di intervento sociale. Problemi e prospettive internazionali. Politiche e servizi sociali*, FrancoAngeli, Milano, 2006.

## O.

396. Oesterley, W. O. E., *The Jewish Doctrine of Mediation*, Skeffington and Son, Londra, 1910.
397. Olson, S. M., Dzur, A. W., Revisiting informal justice: restorative justice and democratic professionalism, *Law and Society Review*, 38/1, 2004.
398. Ordover, Abraham P., *Alternatives to Litigation: Mediation, Arbitration and the Art of Dispute Resolution*, I. N. National Institute for Trial Advocacy, Notre Dame, 1994.
399. Ott, M. C., *Mediation as a Method of Conflict Resolution*, în *International Organization*, nr. 26, 1972.

**P.**

400. Paden, John N., *Muslim Civic Cultures and Conflict Resolution. The Challenge of Democratic Federalism in Nigeria*, Brookings Institution Press, Washington, 2005.
401. Palmarini, M. Piattelli, *L'art de persuader*, Ed. Odile Jacob, Paris, 1999.
402. Palombarini, Stefano, *Dalla crisi politica alla crisi sistemica. Interessi sociali e mediazione pubblica nell'Italia contemporanea*, FrancoAngeli, Milano, 2003.
403. Parsons, K. H., *The economics of collective action*, The University of Wisconsin press, reeditată în 1970.
404. Pavlich, George C., *Justice Fragmented. Mediating community disputes under postmodern conditions*, Routledge, Londra, New York, 1996.
405. Păncescu, F. G., *Legea Medierii – Comentarii și explicații*, Ed. C. H. Beck, București, 2008.
406. Phillips, Barbara Ashley, *The Mediation Field Guide. Transcending Litigation and Resolving Conflicts in Your Business or Organization*, Jossey-Bass, San Francisco, 2001.
407. Platon, *Republica în Opere V*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1986.
408. Podell, E. J., Knapp, W. M., The effect of mediation on the perceived firmness of the opponent, *Journal of Conflict Resolution*, 13, 4, 1969.
409. Poledna, Sorina, Roth, Maria, *Medierea Conflictelor*, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, 2005.
410. Pop, Liviu, *Teoria Generală a Obligațiilor*, Lumina Lex, București, 2000.
411. Popa, N., Dogaru, I., Dănișor, Gh., Dănișor, D. C., *Filosofia dreptului. Marile curente*, Ed. AllBeck, București, 2002.
412. Posin, D. Q., *Mediating international business disputes*, *Fordham Journal of Corporate and Financial Law*, IX, 2003.
413. Powell, S.D., Makin, M., *Enabling Pupils with Learning Difficulties to Reflect on Their Own Thinking*, *British Educational Research Journal*, nr. 20/5, 1994.
414. Powell, J.E., *Speech to the Cambridge University Conservative Association, 20.10.85, The Times, 21.10.85*, în Gwynn Davis, *Making amends: Mediation and reparation in Criminal Justice*, Routledge, Londra, New York, 1992; Taylor & Francis e-Library, 2002.
415. Princen, T., *Intermediaries in International Conflict*, Princeton University Press, Princeton, 1992.
416. Proudhon, J. P., *Oeuvres choisies*, Seuil, Paris, 1967.
417. Provis, C., *Mediation and conciliation in industrial relations: Reflections from Australia*, *Labor Studies Journal*, 21, 4, 1997.
418. Pruitt, D. G., Johnson, D. F., *Mediation as an aid to face saving in negotiation*, *Journal of Personality and Social Psychology*, 14, 3, 1970.
419. Pruitt, D. G., Carnevale, P. J., *Negotiation in social conflict*, Open University Press, Buckingham, 1993.
420. Pruitt, D. G., *The tactics of third-party intervention*, *Orbis*, 44, 2, 2000.
421. Pruitt, D. G., *Mediator Behavior and Success in Mediation*, în J. Bercovitch (edit.), *Studies in International Mediation: Essays in Honor of Jeffrey Z. Rubin*. Palgrave, New York, 2002.

422. Prutianu, Ștefan, Antrenamentul abilităților de negociere, Ed. Polirom, București, 2007.

**Q.  
R.**

423. Rack, Christine, Latino-Anglo Bargaining. Culture, Structure, and Choice in Court Mediation, în Antoinette Sedillo Lopez (edit.), Latino Communities. Emerging Voices: Political, Social, Cultural and Legal Issues, Routledge, New York, Londra, 2006.

424. Rahim, A., A measure of styles of handling interpersonal conflict. *Academy of Management Journal*, 26, 1983.

425. Raven, B. H., Kruglanski, A., Conflict and power, în P. Swingle (ed.), *The structure of conflict*, Academic Press, New York, 1970.

426. Raymond, G. A., Kegley, C. W. Jr., Third-party Mediation and International Norms: A Test of Two Models, în *Conflict Management and Peace Science*, nr. 9, 1985.

427. Relis, Tamara, Perceptions in Litigation and Mediation. Lawyers, Defendants, Plaintiffs, and Gendered Parties, Cambridge University Press, Cambridge, 2009.

428. Renson, Pierre-Paul, La Médiation civile et commerciale. Comme éviter les aléas, le coût et la durée d'un procès, Anthemis, Belgique, 2010.

429. Richbell, David, *Mediation of Construction Disputes*, Blackwell Publishing, Oxford, 2008.

430. Rioux, J., Third-party interventions in domestic and international conflicts: concepts, data, and empirical finding in Africa, Paper presented in the Annual Meeting of the International Studies Association, Montreal, Canada, 17–21 Martie, 2004.

431. Riskin, L., Mediator orientations, strategies, techniques. *Alternatives*, nr. 12, 1994.

432. Riskin, L. L., Understanding mediators' orientations, strategies and techniques: A grid for the perplexed, *Harvard Negotiation Law Review*, nr.1, 1996.

433. Roberts, M., *Skills for Self-managed Learning: Autonomous learning by research projects*, Education Now Publishing Cooperative, Derby, 1994.

434. Roberts, Marian, *Developing the Craft of Mediation. Reflections on Theory and Practice*, Jessica Kingsley Publishers, Londra, Philadelphia, 2007.

435. Roberts, Marian, *Mediation in Family Disputes. Principles of Practice*, 3rd edition, Ashgate, Hampshire, 2008.

436. Robertson, Jon M., *Christ as Mediator – A study of the theologies of Eusebius of Caesarea, Marcellus of Ancyra and Athanasius of Alexandria*, Oxford Theological Monographs, Oxford University Press, Oxford, 2007.

437. Rochefort, în G. Piaia, în *Enciclopedia Filosofica*, Ed. Bompiani, vol. 10, Milano, 2006.

438. Rogers, C. R., *Client-centred Therapy*, Houghton Mifflin, Boston, 1951.

439. Rosa, Roberta T. Di, *Mediazione tra culture. Politiche e percorsi di integrazione*, Pisa University Press, Pisa, 2005.

440. Rosenberg, Marshall B., *Speak Peace in a World of Conflict. What You Say Next Will Change Your World*, PuddleDancer Press, Encinitas, 2005.

441. Rosmini, Antonio, în *Enciclopedia Enciclopedia filosofica Bompiani*, Milano, 2006.

442. Ross, W.H., Wieland, C., Effects of Interpersonal Trust and Time Pressure on Managerial Mediation Strategy in a Simulated Organizational Dispute, *Journal of Applied Psychology*, nr. 81, 1996.

443. Rothman, J., *From Confrontation to Cooperation: Resolving Ethnic and Regional Conflict*, Sage Publications, Newbury Park, 1992.

444. Rubin, J., Brown, Z., *The Social, Psychology of Bargaining and Negotiation*, Academy Press, New York, 1975.

445. Rubin, J. Z., Experimental research on third-party intervention in conflict: Toward some generalization, *Psychological Bulletin*, 87, 2, 1980.

446. Rubin, J., (edit.), *Dynamics of Third Party Intervention: Kissinger in the Middle East*, Praeger, New York, 1981.
447. Rubin, J. Z., *Conclusion: International Mediation in Context*, în J. Bercovitch and J. Z. Rubin (edit.) *Mediation in International Relations: Multiple Approaches to Conflict Management*, St. Martin's, New York, 1992.
448. Rue, Nancy N., *Everything You Need to Know About Peer Mediation*, The Rosen Publishing Group, New York, 1997.
449. Rumiati, Rino, Pietroni, Davide, *La Negoziazione – Psicologia della Trattativa: come trasformare un conflitto in opportunità di sviluppo personale, organizzativo e sociale*, Raffaello Cortina Editore, Milano, 2001.
450. Rupesinghe, K., *Mediation in Internal Conflicts: Lessons from Sri Lanka*, în J. Bercovitch (edit.) *Resolving International Conflicts: The Theory and Practice of Mediation*, Lynne Rienner, Boulder, 1996.
451. Ruzié, David, *Droit international public, onzième édition*, Dalloz, Paris, 1994.

S.

452. Sacks, M. A., Reichert, K. S., Proffitt, W.T. Jr., *Broadening the Evaluation of Dispute Resolution: Context and Relationships over Time*, *Negotiation Journal*, nr. 15, 1999.
453. Saideman, Stephen M., *The Ties That Divide. Ethnic Politics, Foreign Policy, and International Conflict*, Columbia University Press, New York, 2001.
454. Salacuse, Jeswald W., *The global negotiator. Making, Managing and Mending Deals around the World in the Twenty-First Century*, Palgrave MacMillan, New York, 2003.
455. Sartori, L., Brena, G. L., *Mediazione*, în *Enciclopedia Filosofica*, vol. VII, Bompiani, Milano, 2006.
456. Schelling, T., *Strategie du conflit*, PUF, Paris, 1986.
457. Schelling, T. C., *The Strategy of Conflict*, Harvard University Press, Cambridge, 1960.
458. Schelling, Thomas C., *Strategia conflictului*, trad. Elena Burlacu, Ruxandra Toma, Ed. Integral, București, 1995, 2000.
459. Scheman, L. R., Ford, J. W., *The Organization of American States as Mediator*, în S. Touval, I. W. Zartman (edit.), *International Mediation in Theory and Practice*, Westview, Boulder, 1985.
460. Schoop, Mareike *The Worlds of Negotiation, Information Systems, University of Hohenheim, Germany* în *The Language – Action Perspective on Communication Modelling*, 2004; , <http://www.scils.rutgers.edu/-aakhus/lap/Schoop.pdf>.
461. Schroeder, P.W., *Crisis, Escalation, War*, by O.R. Holsti. Revăzută în *Journal of Modern History*, nr. 46, 1974.
462. Schwarzer, G., *The Peaceful Settlement of Interstate Conflict: Saar, Austria, and Berlin*, *Journal of Peace Research*, nr. 35, 1998.
463. Scott, Bill, *Arta Negocierilor*, Mihai Roman (trad.), Ed. Tehnică, București, 1996.
464. Sebenius, J. K., *To Hell with Future, Let's Get On with the Past: George Mitchell in Northern Ireland*, în *Harvard Business School Case 9-801-393*, Harvard Business School Publishing, Boston, 2001.
465. Severson, M., *Teaching mediation theory and skills in an interdisciplinary classroom*, *Journal of Social Work Education*, 34, 2, 1998.
466. „Sfânta Evanghelie după Matei”, în *Biblia sau Sfânta Scriptură*, Ed. Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1995.
467. Shapiro, Daniel, *Conflict and Communication: A Guide through the Labyrinth of Conflict Management*, Idea Press, New York, 2004.
468. Shell, G. Richard, *Negocierea în Avantaj – Strategii de negociere pentru oameni rezonabili*, Andrei Constantin (trad.), Ed. Codecs, București, 1999.

469. Sheppard, B. H., Third party conflict intervention: A procedural framework, în B. M. Staw, L. L. Cummings (eds.), *Research in organizational behavior*, vol. 6, JAI Press, Greenwich, 1984.
470. Shmueli, D., Vranesky, A., Environmental Mediation in International Relations, în J. Bercovitch (edit.), *Resolving International Conflicts: The Theory and Practice of Mediation*, Lynne Rienner, Boulder, 1996. Shonholtz, R., Neighborhood justice systems: work, structure and guiding principles, *Mediation Quarterly*, no. 5, 1984.
471. Simpson, Carolyn, *Coping Through Conflict Resolution and Peer Mediation*, Rosen Publishing Group, New York, 1998.
472. Sinha, Dipankar, Information Society as if Communication mattered: The Indian state revisited, în Bernard Bel, Jan Brouwer, Biswajit Das, Vibodh Parthasarathi, Guy Poitevin (edit.), *Communication Processes*, vol. 1 – Media and Mediation, Sage, New Delhi, Thousand Oaks, Londra, 2005.
473. Six, Jean- François, *Le temps des médiateurs*, Seuil, Paris, 1990, 2001.
474. Six, Jean-François, *Dynamique de la médiation*, Desclée de Brouwer, „Culture de paix”, Paris, 1995.
475. Six, Jean-François, Mussaud, Véronique, *Médiation*, Seuil, Paris, 2002.
476. Smith, D.L., Pruitt, D.G., Carnevale, P.J.D., Matching and Mismatching: The Effect of Own Limit, Other’s Toughness, and Time Pressure on Concession Rate in Negotiation, *Journal of Personality and Social Psychology*, nr. 42, 1982.
477. Snyder, G.H., Diesing, P., *Conflict Among Nations: Bargaining, Decision-making, and System Structure in International Crises*, Princeton University Press, Princeton, 1977.
478. Spector, Scott, *Prague Territories. National Conflict and Cultural Innovation in Franz Kafka’s Fin de Siècle*, University of California Press, California, 2000.
479. Stacey, H., Robinson, P., *Let’s Mediate: A teacher’s guide to peer support and conflict resolution skills for all ages*, Sage Publications, London, 1997.
480. Stein, J. G., Structure, strategies and tactics of mediation, în *Negotiation Journal*, nr. 1, 1985.
481. Stern, P.C., Druckman, D., Evaluating Interventions in History: The Case of International Conflict Resolution, *International Studies Review*, nr. 2, 2000.
482. Stevens, C. M., *Strategy and Collective Bargaining Negotiation*, McGraw-Hill, New York, 1963.
483. Stimec, Arnaud, *La négociation*, Ed. Dunoud, Paris, 2005.
484. Stimec, Arnaud, *La Médiation en entreprise, Faciliter le dialogue, Gérer les conflits, Favoriser la coopération*, 2e édition, Dunod, Paris, (2004) 2007.
485. Stimec, Arnaud, *La Médiation et l’entreprise*, Thèse de Doctorat, Université Paris I, Sorbonne, 2001.
486. Stobbs, Philippa, Developing an approach to conflict resolution: the contribution of parent partnership services, în Irvine S. Gersch, Adam Gersch (edit.), *Resolving Disagreement in Special Educational Needs. A practical guide to conciliation and mediation*, Routledge Falmer, Londra, New York, 2003.
487. Stoner, Katherine E., *Divorce without Court. A Guide to Mediation and Collaborative Divorce*, 1st edition, Ed. Nolo, Berkeley, 2006.
488. Susskind, L., Babbitt, E. F., Overcoming the Obstacles to Effective Mediation of International Disputes, în J. Bercovitch, J. Z. Rubin (edit.), *Mediation in International Relations: Multiple Approaches to Conflict Management*, St. Martin’s Press, New York, 1992.
489. Susskind, L., Cruikshank, J., Mediation and Other Forms of Assisted Negotiation, în L. Susskind, P. F. Levy, J. Thomas-Larmer (edit.), *Negotiating Environmental Agreements: How to Avoid Escalating Confrontation, Needless Costs, and Unnecessary Litigation*. Island Press, Washington, 2000.

**Ș.**

490. Șuștac, Zeno, Ignat, Claudiu, *Modalități alternative de soluționare a conflictelor (ADR)*, Ed. Universitară, București, 2008.

**T.**

491. Teng, Chung-Chian, *Conflict management in East Asia. The China–Taiwan–North Korea conundrum*, în J. Bercovitch, Kwei-Bo Huang, Chung-Chian Teng (edit.), *Conflict Management, Security and Intervention in East Asia. Third-party mediation in regional conflict*, Routledge, Londra, New York, 2008.
492. Terris, L., Maoz, Z., *Rational Mediation: A Theory and a Test*, lucrare prezentată la întâlnirea Anuală a Asociației Americane de Științe Politice, San Francisco, 30 august–2 septembrie, 2001.
493. Terzia, Giuseppe, *Médiation et institution judiciaire*, în Loïc Cadiet, Thomas Clay, Emmanuel Jeuland (edit.), *Médiation. Alternative dispute resolution. Alternative à la justice ou justice alternative? Perspectives comparatives*, Litec, Paris, 2005.
494. Tesler, P., *Collaborative Law: Achieving Effective Resolution in Divorce Without Litigation*, American Bar Association, Chicago, Illinois, 2001.
495. Thoennes, N. A., Pearson, J., *Predicting outcomes in divorce mediation: the influence of people and process*. *Journal of Social Issues*, nr. 41/2, 1985.
496. Thomas, M. J., *Planning and Radical Democracy*, School of Planning, Oxford Brookes University, Oxford, 1996, în Peter Brand, Michael J. Thomas, *Urban Environmentalism. Global change and the mediation of local conflict*, Routledge, Londra, New York, 2005.
497. Thompson, L., *Information exchange in negotiation*, *Journal of Experimental Social Psychology*, 29, 1991.
498. Thompson, J., *The Media and Modernity: A Social Theory of the Media*, Polity Press, Cambridge, 1995.
499. Thompson, Leight, *Mintea și inima negociatorului – Manual complet de negociere*, Dan Criste (trad.), Meteor Press, București, 2006.
500. Thompson, L., Kim, P. H., *How the quality of third parties' settlement solutions is affected by the relationship between negotiators*, *Journal of Experimental Psychology: Applied*, 6, 1, 2000.
501. Thribaut, J., Kelly, H. H., *The social psychology of groups*. Wiley, New York, 1959.
502. Thuderoz, Christian, *Negocierile. Eseu de sociologie despre liantul social*, Presses Universitaires de France, Paris, 2000, trad. Olga Moraru, Ed. Știința, Chișinău, 2002.
503. Tiberio, Antonio, Cericola, Alberto, *Vi Dichiaro Separati. Separazione, divorzio e mediazione*, FrancoAngeli, Milano, 1999.
504. Tidwell, Alan, Lerche, Charles, *Globalization and Conflict Resolution*, *International Journal of Peace Studies*, Vol. 9, Nr. 1, 2004.
505. Touraine, A., *Le retour de l'acteur: essai de sociologie*, Librairie Fayard, Paris, 1984.
506. Touval, S., *The Peace Brokers: Mediators in the Arab-Israeli Conflict, 1948–1979*, Princeton University Press, Princeton, 1982.
507. Touval, S., Zartman, I.W., *Introduction: Mediation in Theory*, în S. Touval, I.W. Zartman (edit.), *International Mediation in Theory and Practice*, Westview Press, Boulder, 1985.
508. Touval, S., Zartman, I.W., *International Mediation in the post-Cold War Era*, în C.A. Crocker, F.O. Hampson, P. Aall (edit.), *Turbulent Peace: The Challenges of Managing International Conflict*, United States Institute of Peace Press, Washington, 2003.
509. Tyrrell, J., Farrell, S., *Peer Mediation in Primary Schools*, University of Ulster, Belfast, 1995.

**T.**

510. Țiclea, Alexandru, Dreptul muncii, ediția a II-a actualizată, Ed. Universul Juridic, București, 2008.

#### U.

511. Udalov, Vadim, National Interests and Conflict Reduction, în Cooperative Security: Reducing Third World Wars, Syracuse University Press, Syracuse, New York, 1995.

512. Umbreit, M.S., Crime and Reconciliation: Creative Options for Victims and Offenders, Abingdon Press, Nashville, 1985.

513. Umbreit, M.S., Victim Offender Mediation and Judicial Leadership, Judicature, December 1986.

514. Umbreit, M.S., Mediation of Victim Offender Conflict, Journal of Dispute Resolution, University of Missouri School of Law, Columbia, 1988.

515. Umbreit, Mark, Coates, Robert, Vos, Betty, Victim Impact of Meeting with Young Offenders: Two Decades of Victim Offender Mediation Practice and Research, în Allison Morris, Gabrielle Maxwell (edit.), Restorative Justice for Juveniles. Conferencing, Mediation and Circles, Hart Publishing, Oxford, 2001.

516. Umbreit, Mark S., Coates, Robert B., Victim-offender mediation. A review of research in the United States, în Gwynn Davis, Making amends: Mediation and reparation in Criminal Justice, Routledge, Londra, New York, 1992; Taylor & Francis e-Library, 2002.

#### V.

517. Vance, Cyrus R., Hamburg, David A., Pathfinders for Peace: a Report to the UN Secretary-General on the Role of Special Representatives and Personal Envoys, Carnegie Commission of New York, New York, 1999.

518. Van de Vliert, E., Euwema, M. C. , Huisman, S. E., Managing conflict with a subordinate or a supervisor: Effectiveness of conglomerated behavior, Journal of Applied Psychology, 80, 2, 1995.

519. Vatikiotis, M., Resolving Internal Conflicts in South East Asia: Domestic Challenges and Regional Perspectives, în Contemporary South East Asia, nr. 28/1, 2006.

520. Verrill, Stephen W., Social Structure-Social Learning and Delinquency. Mediation or Moderation?, LFB Scholarly Publishing LLC, New York, 2008.

521. Vidmar, N., Effects of representational roles and mediators on negotiation effectiveness, Journal of Personality and Social Psychology, 17, 1, 1971.

522. Vita, R. De, Berti, F., Dialogo senza paure, Scuola e servizi sociali in una società multiculturale e multireligiosa, FrancoAngeli, Milano, 2002.

523. Vliert, E. Van de, Euwema, M. C., Huisman, S. E., Managing conflict with a subordinate or a supervisor: Effectiveness of conglomerated behavior, Journal of Applied Psychology, 80, 2, 1995.

524. Vraneski, Ariella, L'introduzione della mediazione sociale in Israele: problemi, sfide e prospettive, în Lucio Luisson (edit.), La Mediazione come strumento di intervento sociale. Problemi e prospettive internazionali. Politiche e servizi sociali, FrancoAngeli, Milano, 2006.

#### W.

525. Waldman, E. A., Identifying the Role of Social Norms in Mediation: A Multiple Model Approach, Hastings Law Journal, nr. 48, 1997.

526. Wall, J. A., Blum, M. W., Negotiations Journal of Management, 17, 2, 1991.

527. Wall, J. A., Blum, M. W., Negotiations, Journal of Management, 17, 2, 1991.

528. Wall, J. A., Druckman, D., Mediation in peacekeeping missions, Journal of Conflict Resolution, 47, 5, 2003.

529. Wall, J. A., Lynn, A., Mediation: A current review, Journal of Conflict Resolution, 37, 2, 1993.

530. Wall, J. A., Rude, D. E., The judge as a mediator, Journal of Applied Psychology, 76, 1, 1991.



531. Wall, J. A., Stark, J. B., Standifer, R. L., Mediation: A current review and theory development, *Journal of Conflict Resolution*, 45, 3, 2001.
532. Wasik, M., The Place of Compensation in the Penal System, *Criminal Law Review*, nr. 599, 1978.
533. Waterhouse, P., *Supported Self-Study in Secondary Education*, CET, Londra, 1983.
534. Watkins, M., Rosegrant, S., Getting to Dayton: Negotiating An End to The War In Bosnia, în *Harvard Business School Case 1-800-134*, Harvard Business School Publishing, Boston, 1999.
535. Weeks, Dudley, *The Eight Essential Steps to Conflict Resolution*, First Trade Paperback Edition, New York, 1994.
536. Wehr, P., Lederach, J. P., Mediating conflict in Central America, în J. Bercovitch (edit.), *Resolving International Conflicts*, Lynne Renner, Boulder, 1996.
537. Wellmer, Albrecht, Ethics and dialogue: Elements of moral judgement in Kant and discourse ethics. In Wellmer, *The Persistence of Modernity*, D. Midgley (trans.) Cambridge, MA: MIT Press, 1991.
538. Welton, G. L., Parties in conflict: their characteristics and perceptions, în K. G. Duffy, J. W. Grosch, P. V. Olczak (edit.), *Community Mediation: A Handbook for Practitioners and Researchers*, Guilford, New York, 1991.
539. Welton, G. L., Pruitt, D. G., McGillicuddy, N. B., Ippolito, C. A., Zubek, J. M., Antecedents and characteristics of caucusing in community mediation, *International Journal of Conflict Management*, 3, 3, 1992.
540. White, M., *Self Esteem: Promoting Positive Practices for Responsible Behaviour*, Circle Time Strategies for Schools, Daniels Publishing, Cambridge, 1991.
541. Whittaker, D. J., *Conflict and Reconciliation in the Contemporary World*, Routledge, Londra, New York, 1999.
542. Wilkenfeld, J., Young, K., Asal, V., Quinn, D., Mediating international crises. Cross-national and experimental perspectives, *Journal of Conflict Resolution*, 47, 3, 2003.
543. Wilkenfeld, Jonathan, Young, Kathleen J., Quinn, David M., Asal, Victor, *Mediating International Crises*, Routledge, Londra, New York, 2005.
544. Williams, M., Can't I Get No Satisfaction? Thoughts on The Promise of Mediation, *Mediation Quarterly*, nr.15, 1997.
545. Wolfers, M., The Organization of African Unity as Mediator, în S. Touval, I. W. Zartman (edit.), *International Mediation in Theory and Practice*, Westview, Boulder, 1985.
546. Woolford, Andrew, Ratner, R. S., *Informal Reckonings. Conflict resolution in mediation, restorative justice and reparations*, Routledge – Cavendish, New York, 2008.

## X.

## Y.

547. Young, O.R., *The intermediaries: Third Parties in International Crises*, Princeton University Press, Princeton, New York, 1967.
548. Young, Iris Marion, *Justice and the Politics of Difference*, Princeton University Press, New Jersey, 1990.

## Z.

549. Zartman, I. William, (edit.), *Positive Sum: Improving North-South Negotiations*, Transaction, Edison, 1987.
550. Zartman, I. W., *Ripe for Resolution*, Oxford University Press, New York, 1989.
551. Zartman, I. W., The Role of Justice in Security Negotiations, *American Behavioral Scientist*, nr. 38/6.
552. Zartman, I. William, (edit.), *Elusive Peace: Negotiating an End to Civil Wars*, Brookings Institution, Washington D.C, 1995.
553. Zartman, W., *The Negotiations Process. Theories and Applications*, Ed. Sage, New York, 1997.

554. Zartman, I.W., Toward the Resolution of International Conflicts, în I.W. Zartman, J. L. Rasmussen (edit.), Peacemaking in International Conflict: Methods and Techniques, United States Institute of Peace Press, Washington, 1997.
555. Zartman, I.W., The Timing of Peace Initiatives: Hurting Stalemates and Ripe Moments, *Global Review of Ethnopolitics*, nr. 1, 2001.
556. Zartman, I. W., Mediation by Regional Organizations: the OAU in Chad and Congo, în J. Bercovitch (edit.) *Studies in International Mediation: Essays in honor of Jeffery Z. Rubin*, Palgrave, New York, 2002. Zartman, I. William, *Negotiation and Conflict Management. Essays on theory and practice*, Routledge, Londra, New York, 2008.
557. Zartman, I. W., Kremenyuk, V., *Peace vs Justice: Negotiating Forward- and Backward-Looking Outcomes*, Rowman & Littlefield, Lanham, 2005.
558. Zartman, I. W., Touval, S., *International Mediation: Conflict Resolution and Power Politics*, în *Journal of Social Issues*, nr. 41, 1985.
559. Zartman, I.W., Touval, S., *International Mediation in the post-Cold War Era*, în C.A. Crocker, F.O. Hampson, P. Aall (edit.), *Managing Global Chaos: Sources of and Responses to International Conflict*, United States Institute of Peace Press, Washington, 1996.
560. Zăpârțan, Liviu-Petru, *Contribuții la Critica Teoriilor Elitare*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1979.
561. Zăpârțan, L. P., *Relațiile internaționale*, Ed. Studia, Cluj-Napoca, 2001.
562. Zăpârțan, Liviu-Petru, *Mecanisme și politici ale integrării europene*, note de curs, Univ. „Babeș-Bolyai”, Facultatea de drept, 2005.
- 563.
564. Zăpârțan, Liviu-Petru, *Negocierile în viața social-politică*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2007.
565. Zehr, H., *Retributive Justice, Restorative Justice*, MCC U.S. Office of Criminal Justice Occasional Paper, Elkhart, Indiana, 1985.
566. <http://en.wikipedia.org/wiki/Mediation>.
567. Mediation UK (2006) Website: <http://www.mediationuk.org.uk/>

## II. Jurisprudență:

568. C.P.J.I., affaire du Lotus, 1927; C.I.J., affaire du Sud-Ouest africain, 1962.
569. C.J.I., avis consultatif dans l'affaire Mazilu, 1989.
570. C.P.J.I., affaire Mavrommatis, 1924; C.I.J., affaire du Sud-Ouest africain, 1962: recurgerea la diplomația parlamentară sau la diplomație prin conferințe.

## III. Tratatate și Convenții Internaționale :

571. Tratat de Conciliere între Filipine și Statele Unite ale Americii, Manila, 16 noiembrie 1946 (United Nations, Systematic Survey of Treaties, 1928-1948).
572. Carta Națiunilor Unite, Office of Public Information, United Nations, New York, 1975.
573. Act general revizuit pentru soluționarea pașnică a disputelor internaționale, 28 aprilie 1949 (United Nations, Treaty Series, vol. 71, nr. 912).
574. Convenția europeană asupra soluționării pașnice a disputelor, Strasbourg, 29 aprilie 1957, (United Nations, Treaty Series, vol. 320, nr. 4646).
575. Protocol opțional privind soluționarea obligatorie a diferendelor, Conferința Națiunilor Unite asupra dreptului mării, Geneva, 29 aprilie 1959, (United Nations, Treaty Series, vol. 450, nr. 6466).

- 576. Protocol la Carta Organizației Națiunii Africane privind Comisia de Mediere, conciliere și arbitraj, Cairo, 21 iulie 1964, Organizația Unității Africane, Consiliul de Miniștri (United Nations Survey of Treaty Provisions, 1949-1962).
- 577. Convenția pentru definirea agresiunii, Londra, 3 iulie 1933.
- 578. Convenția pentru definirea agresiunii semnată între România, U.R.S.S., Cehoslovacia, Turcia și Iugoslavia, Londra, 4 iulie, 1933.
- 579. Convenția cu privire la relațiile diplomatice, încheiată la Viena la 18 aprilie 1961.
- 580. Convenția cu privire la relațiile consulare, încheiată la Viena la 24 aprilie 1963.
- 581. Declarația asupra reglementării pașnice a diferendelor internaționale, adoptată de Adunarea Generală a O.N.U. la 15 noiembrie 1982.
- 582. Family Mediation in Europe, 4th European conference on Family Law, Council of Europe, Strasbourg, 2000.

#### IV. Legislație:

- 583. Carta Europea della formazione dei mediatori familiari, în Antonio Tiberio, Alberto Cericola, Politiche e servizi sociali. Vi Dichiaro Separati. Separazione, divorzio e mediazione, FrancoAngeli, Milano, 1999.
- 584. Code of Practice of the UK College of Family Mediators, 2000.
- 585. Codul Muncii, Ed. Wolters Kluwer, ediție actualizată, București, octombrie 2007.
- 586. Constituția României.
- 587. Council of Europe, Recommendation No. R (98) 1 1998 of the Committee of Ministers to Member States on Family Mediation, Strasbourg.
- 588. Documenti della fondazione della società italiana di mediazione familiare (SIMEF) e codice deontologico, în Antonio Tiberio, Alberto Cericola, Politiche e servizi sociali. Vi Dichiaro Separati. Separazione, divorzio e mediazione, FrancoAngeli, Milano, 1999.
- 589. Legea 168/1999 privind soluționarea conflictelor de muncă, M. Of. nr. 582 din 29 noiembrie 1999.
- 590. Legea nr. 192 din 16 mai 2006 privind medierea și organizarea profesiei de mediator, M. Of. nr. 441 din 22 mai 2006.

